

GEMENGDE
TAAL- EN LETTERKUNDIGE
AANMERKINGEN

DOOR

D. CLAES

LEERAAR AAN 'T KONINKLIJK ATHENGEUM VAN NAMEN,
BRIEFWISSELEND LID DER KONINKLIJKE VLAAMSCH E ACADÉMIE,
ONDERVOORZITTER VAN DE ZUIDNEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN TAALKUNDE.

« Gramarie is deerste sake. »

JAN BOENDALE.

GENT
DRUKKERIJ A. SIFFER
HOOGPOORT, 52 & 54

—
1891

GEMENGDE
TAAL- EN LETTERKUNDIGE
AANMERKINGEN.

EIGENDOM.

GEMENGDE
TAAL- EN LETTERKUNDIGE
AANMERKINGEN

DOOR

D. CLAES

LEERAAR AAN 'T KONINKLIJK ATHENEUM VAN NAMEN,
BRIEFWISSELEND LID DER KONINKLIJKE VLAAMSCH E ACADÉMIE,
ONDERVOORZITTER VAN DE ZUIDNEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN TAALKUNDE.

~~~~~  
« Gramarie is deerste sake. »

JAN BOENDALE.  
~~~~~


GENT
DRUKKERIJ A. SIFFER.

HOOGPOORT, 52 & 54.

—
1891

INLEIDING.

DEZE ontspannende studiën, tot een bundeltje aangegroeid, zijn een voor een onder het lezen ontstaan. Het schrijfboek was me hierbij als de vertrouwde vriend, wien ik al schertsende de bokken en bokjes toonde, op mijne wandelingen door heiden en struweelen, bosschen en struiken, velden en weiden van ons lettergebied ontmoet.

Hieruit laat zich de stijl dezer *Aanmerkingen* licht verklaren. Doch zoo ik schertste, het was zonder bitterheid; zoo ik die scherts uitgeef, 't is om er goed meê te stichten en de overtredingen te helpen vermijden zonder de overtreders te kwetsen.

— Waarom dan de bronnen niet liefst verholen gehouden, die u stoffe leverden tot berisping? — zoo zal iemand mij wellicht vragen. — Omdat mijn werkje dan slechts eene ingebeelde waarde zou hebben, dewijl ik zou kunnen verdacht worden van zelf cacographische voorbeelden te hebben uitgevonden; om aan jongere

schrijvers de fouten te toonen, welke zij bijzonder te vermijden hebben, dewijl zelfs gevierde mannen daarin gevallen zijn, hen meteen leerende streng te wezen opzichts hunne eigene gebreken en toegevend jegens die van anderen.

Ik schrijf geene gewone critiek (gelijk er tegenwoordig maar al te veel geschreven wordt), welke in algemeene bewoordingen zegt, dat taal en stijl van een werk *nog al te wenschen overlaten*, en daarmee den jongen schrijver laat voortsukelen, *dewijl het aan plaats ontbreekt* om citaten te doen; neen : ik leg, **waar ik kan**, balsem op de wonde, na die eerst plichtmatig onderzocht, en (om smartkreten te voorkomen) zoo voorzichtig en behendig als 't mij mogelijk was gepeild te hebben.

Het zou moeilijk zijn de aangestipte verkeerdheden onder streng afgedeelde rubrieken te rangschikken, daar in hetzelfde voorbeeld soms fouten van onderscheiden aard voorkomen; ik heb echter getracht ze naar hunne meeste gelijkenis bijeen te voegen, en aldus de volgende afdeelingen in acht genomen :

	Blz.
1. Gewone Critiek	9
2. Geslacht der naamwoorden	10
3. Naamwoorden zonder lidwoord	11
4. Verkeerde Naamvallen.	11
5. Het bepalend woord moet vóór naamwoorden van verschillend geslacht herhaald worden	14
6. In samengetrokken zinnen moet het woord, dat als	

	Blz.
gemeen aanzien wordt, wezenlijk gemeen zijn, — en eenige andere	16
7. Trappen van vergelijking	21
8. Scheidbare en onscheidbare werkwoorden	25
9. Voornaamwoorden. — Pers. voorn. voorafgegaan van een voorzetsel	27
10. Overeenkomst van 't werkw. met zijn onderwerp	33
11. Lijdende zinnen	36
12. Volmaakt verl. tijd voor volm. tegenw. tijd	40
13. Vreemde verkorte zin	41
14. Nog vreemdere samentrekkingen	41
15. Duisterheid.	50
16. De betrekkelijke zin mag niet te veraf staan.	52
17. Te veel betrekkelijke zinnen achter elkander. — Opeenstapeling van werkwoorden	53
18. Fransche Constructie	54
19. Woordensmederij	56
20. In- met- op verlot.	63
21. Vreemde Wending	63
22. Is er een gebouw?	64
23. Geduld-op-de-proef-zettende zinnen.	66
24. Wiskunstige zin	72
25. Verzenbouw	72
26. Zilvergoud	74
27. Verkeerde Figuren	77
28. Slabakken	81
29. Verkoud	82
30. Schoorsteen.	82
31. Ulevellen.	84
32. Eene Voordracht.	86
33. Twee Romans.	90
34 In afwachting van eene tweede uitgave	114
Slot	116

Dit boekje is bijzonder bestemd voor studenten en jonge schrijvers; moge het velen nuttig zijn en ons taal- en letterveld van onkruid helpen zuiveren!

Om te eindigen, herhaal ik nogmaals, dat ik er verre van af ben mij boven mijne gelij-

ken te wanen. Ééne verdienste verlang ik slechts met hen te deelen : de verdienste van onzen stam en onze taal lief te hebben en te verdedigen tot der dood.

Namen, den 19 maart 1891.

NALEZING.

Bladz.	10	reg.	17	staat	n ^o 13	lees	n ^o 10
»	27	»	6	»	8	»	9
»	39	»	25	»	omwenteting	»	omwenteling
»	49	»	28	»	bemahlt	»	bemahlt
»	87	»	10	»	Belfort III	»	Belfort II
»	92	»	16	»	Eene	»	Een
»	93	»	9	»	Zie	»	zie
»	96	»	21	»	bezitwoord	»	bezitswoord
»	106	»	3	»	manschapen	»	manschappen
»	111	»	2	»	dans eens	»	dan eens.

I. — Gewone Critiek.

HET moet niemand verwonderen dat ik bokken schiet op het veld der dag- en weekbladen, zoowel als op dat onzer meest gevierde schrijvers. Eenige dier bladen toch *houden zich ook onledig* met op meesterachtigen toon letterkundige werken te beoordeelen, en, naar gelang deze van vrienden, onbekenden of tegenstrevers komen, te verheffen, af te schepen of te veroordeelen. Eene franke critiek echter, die gematigd prijst wat lof verdient, om den schrijver aan te moedigen; die hem zijne misstappen aantoont, om hem tegen het hervallen te waarschuwen; die hem hier en daar zelfs aanduidt, hoe hij hadde moeten te werk gaan om beter te gelukken : ziedaar wat wij sedert lang behoeven.

Wilt ge nu de critiek van *het Vlaamsche Volk* (zal^r) *et tutti quanti* daaraan toetsen? Ik schrijf letterlijk af :

« De verzen van den heer Zoone zijn ongedwongen, vloeiend en welluidend. Op taal en stijl valt nog al hier en daar (*beter* valt hier en daar nog al) een woordje te zeggen; doch daar het ons aan plaats ontbreekt, zullen wij ons hiermede niet inlaten en den schrijver enkel aanraden in het vervolg een weinig meer op de juiste beteekenis der woorden en uitdrukkingen acht te geven, alsook de taalwetten niet uit het oog te verliezen. »

(*Het Vlaamsche Volk*, 2 juli 1871.)

Wien het aan plaats ontbreekt, die late zich met geene boekbeoordeelingen in. Zulk eene critiek kan geen goed te weeg brengen, noch voor den schrijver, noch voor den lezer; doch zij vraagt geene inspanning van dengenen die ze schrijft, en intusschentijd aanzien hem de gapers voor eenen diepzinnigen mentor, die geene fouten aanhaalt om zijnen leerling niet te doen blozen. — Jammer, er komen in datzelfde nummer van 2 juli eene menigte misgrepen tegen taal en stijl, als :

« In *de* (den) kamp *van* ('t moet *op*, *om* zijn) leven *en* (beter *of*) dood, *welke* (lees *welken*) zij tegen den vijand volhielden. — Onder het gewicht *der* schande en hoon (*zie n^r 5*) (te verbeteren : *van* schande en hoon). — Opdat door gansch Vlaanderen de zwanenzang van het franschkiljonnismus aangeheven *worden* » (voor *worde*). (*Zie n^r 13.*)

De *zwanenzang*, dat is de laatste zang der zwaan, die door gansch Vlaanderen aangeheven wordt! Die laatste korte zang *klinkt*, maar kan niet *aangeheven* worden; *aanheffen* veronderstelt een gezang, dat langer duurt.

2. — Geslacht der naamwoorden.

Hooger werd reeds *in de kamp* en *der hoon* aangehaald; in 't « Maaseiker Weekblad » komt gedurig *dit keer* voor *deze* of *dezen keer*. In zake van geslachten is de onzijdigheid van de dagbladen dringend noodzakelijk.

3. — Naamwoorden zonder lidwoord.

« Of volgt mij nogmaals 't zwaard *in hand*. »

(J. VUYLSTEKE, *Jaarb. van 't Willemsf.* 1872, blz. 47.)

VONDEL zegt wel « en stak zijn zwaard in schee »; maar of men van den rechten weg mag afwijken, omdat anderen, omdat meesters zelven het doen, dat is nog niet aangenomen; anders zouden de volgende verzen van J. ADRIAENSEN (*Berijmde Fabels en andere Gedichten*) ook goed zijn :

« Rozinde DIE smeed het *van tafel op grond*. (blz. 16.)

« En vader, zie wat ik *op grond*

« NU ginder achter kruipen vond. (34.)

« Nam flink een pennemes *in hand* (9). »

't Is waar CONSCIENCE zaliger hadde, des noods, willen sterven

« Met pen of zwaard in hand (1) »;

maar in proza sprak hij zóó niet.

4. — Verkeerde Naamvallen.

« Porpora eindigde met mij lief te krijgen en werd mij *eenen (een)* meester en *eenen (een)* wel-doener. »

« Hadde dat iemand gezegd, hij zou gedacht

---

(1) In het lied : « Zij zullen het niet krijgen ».

hebben dat het *onverdienden* (*onverdiende*) lof, over-
dreven vleierij was. »

(*Jaarb. van 't Will.*, 1872, blz. 183, 182. P. GEIREGAT.
De schoonste dag uit Haydn's leven.)

BON en BEHAEGEL hadden in 1872 nog volgers,
en, eilaas! in 1890 vindt hun stelsel nog verdedi-
gers! Wanneer komt er een PR. VAN DUYSE, om
de onwillige kinders van de plak te geven, en den
vrede in 't huishouden te herstellen,

Waar al die maar een pen hanteert,
Zijn straattaal schrijft, en trotsch beweert,
(Ofschoon hem slechts één dorp verstaat)
Dat elk begrijpt, hetgeen hij praat!

« Philip-Jacob Van Brée, jongste broeder van
Mathijs, *een* der stichters onzer schilderschool en
den geëerbiedigden meester van het meerendeel
onzer eventijdige beroemdheden, is in den ouder-
dom van 55 jaren overleden. »

(*De Eendracht*, 26 maart 1871.)

De nominatief *een* schijnt op Philip-Jacob betrek-
king te hebben, en *den* geëerbiedigden meester op
Mathijs. Wie de historie der twee van Brée's niet
kent, zal uit dezen volzin niets opdoen dan ver-
warring. — Hebben wij ongelijk ons af te sloven,
om onzen leerlingen de verbuiging wijs te maken!
— « MEEster van het MEErendeel » : die wanluident-
heid alleen is genoeg, om *meerendeel* door een
ander woord te vervangen. — *Eventijdig* beteekent
synchronique, en de schrijver wil *contemporain*, dat
is *gelijktijdig*, zeggen. — Ik houd niet van *beroemd-
heden* voor *beroemde mannen*, zoomin van *gelijk-
tijdige* als van *vroegere*.

« In den uitleg *die (dien)* hij der psalmen maakte vinden wij de volgende zinsnede.... »

(P.-J. GOETSCHALCKX. *Het Belfort*, jaarg. 1887, blz. 167.)

Zulke genitieven ben ik ooit al meer tegengekomen; doch zij kunnen er in onze taal niet door. De genitief *der psalmen* kan wel het naamw. *uitleg* maar geenszins het betrekkelijke *dien* bepalen, en dan nog mag hij niet gescheiden zijn van het woord, dat hij bepaalt. *De uitleg der psalmen* maakt een geheel uit; en ge kunt de *psalmen* in geenen anderen zin doen overgaan, zonder de betrekking van oorzaak, waarin zij tot den *uitleg* staan, te verbreken en hun derhalve het ambt van genitief te ontnemen. *Uitleg maken* (als men zoo spreekt) is eene werkwoordelijke uitdrukking, welke geenen genitief duldt; 't zou dus moeten zijn: *In den uitleg dien hij van de psalmen maakte*; doch *uitleg maken* is geene goede taal. Waarom zou men niet eenvoudig zeggen: *In zijnen uitleg der psalmen?*

« Op een weinig afstand *der spelers* zat een derde persoon. »

(Vrouw Courtmans. *Bertha Baldwin*, blz. 16.)

Zulke verkeerde genitieven zijn misschien het gevolg van de wijze, waarop sommige spraakkunsten de verbuiging leeren:

Gen. *der spelers* of *van de spelers*,

Dat. *den spelers* of *aan de spelers*.

En vandaar besluit de leerling dikwijls tot:

Van de spelers = *der spelers*,

aan de spelers = *den spelers*,

en hij schrijft zonder aarzelen: *De bladeren vallen der boomen en Tienen ligt der Grootte Geet!* —

« Dat zou wel kunnen komen van het te vroeg-

tijdig aanleeren der fransche taal, die onze ernstige vlaamsche kinderen tot oppervlakkige, lichtzinnige studentjes vervormt » hoor ik een' mijner lezers zeggen. — Die heeft misschien gelijk!

5. — Het bepalend woord moet vóór naamwoorden van verschillend geslacht herhaald worden.

« Elk huis had zijne vlag, wimpel of opschrift. »

(*De Eendracht*, 21 mei 1871.)

Deze drie naamw. zijn van verschillend geslacht, dus kan het bepalende *zijne* niet als gemeen gebruikt worden. Schijnt de herhaling « zijne vlag, zijnen wimpel of zijn opschrift » gezocht en onaangenaam, daarom de taal niet verkracht; er zijn andere wendingen te vinden, b. v. « Vlaggen, wimpels of opschriften prijkten op alle huizen ».

En niet alleen in tijdschriften, ook in boeken, zelfs van gevierde schrijvers, komt men zulke overtredingen tegen, als :

« Hoor *die* zangen en snarenspeel die opgaan uit de tent van Philips van Valois. »

(Vrouw COURTMANS, *Bertha Baldwin*, blz. 58.)

't Moet *die* zangen en *dat* snarenspeel zijn; en dewijl *die opgaan* of beter *welke opgaan* een vreemd uitzicht vertoont naast het enkelvoudige *snarenspeel*, ware 't beter te schrijven : « Hoor die zangen en dat snarenspeel opgaan uit de tent van Ph. van V. » of nog beter : « ..... uit de tent van Ph. van V. opstijgen. »

« De bewoners van *den* dries en naburige straten. »

(SLEECKX, *De straten van Antwerpen*, I, blz. 12.)

De moest vóór naburige straten herhaald worden.

« Zonder eenigen roem of voordeel. »

(J. DAVID, *Vaderl. Hist.*, II, blz. 19.)

Zeker is de herhaling van *eenig* niet welluidend; men kon dan b. v. *zonder roem of voordeel* of *zonder het minste (?) roem of voordeel* zetten.

« .... aan *hunne* geboorte of erfrecht. »

(Ib, blz. 377.)

Doch wat zal het helpen dat ik de spraakkunst verdedig, wanneer onze noorderbroeders, die zich om onze zuidnederlansche bemoeiingen niet veel bekreunen, met de geslachts- en naamvalsvormen omspringen als de kat met de muis. Zie liever:

« ... zij weefde zulke schoone overleveringen in *haar* mededeelingen, dat professor van Staden niet wist wat hij in haar het meest zou bewonderen: *haar* eenvoud (mann. enk. acc.), kennis (vr. e. a.) en gezond verstand (onz. e. a.) of *de* dichterlijke geest (m. e. a.) die in alles wat zij zeide doorstraalde. »

(H. BANNING, *Belg. Illustr.* 1872, blz. 86.)

« Beurtelings gerezen en gedaald, deelde zij in hunnen voorspoed en bloei, maar ook *in hunnen teruggang en verval*. »

(Dr M. DE VRIES, *de Nederl. Taalkunde*.)

Zoolang *verval* van 't onzijdig geslacht is, zoolang zal *in hunnen ondergang en verval* eene fout wezen.

En al zegge ook Dr W.-G. BRILL in *Pericles als Redenaar* :

« Meent gij dat hij dan *zijne lieflijke stem en schoon* voorkomen misbruikte »,

Ik herhale nog : Dat is eene fout, dat is eene fout!

Genoeg om eenen ouden man, die vier en dertig jaren gewetensvol geleeraard heeft en gewrocht om onze moedertaal te doen beminnen en eerbiedigen, uit zijn oud vel te doen springen, en hem, ten einde kracht en geduld, te doen roepen in Neerlinterschen tongval, die zooveel recht op eigen bestaan heeft als andere kromtalen : « *Kokd oer sop lek der se eëte wilt!* »

6. — In samengetrokken zinnen moet het woord, dat als gemeen aanzien wordt, wezenlijk gemeen zijn, — en eenige andere.

« Na gedurende zeven maanden, niets dan het gedruis der wapenen en het gekerm der slagvelden onzer naburen gehoord te hebben, zal Mercators feest het eerste vredefeest in België zijn. »

(*De Eendracht*, 26 maart 1871.)

Wie *heeft gehoord?* — Mercators feest. — Zoo antwoordt iemand, die naar de regels der spraakleer oordeelt.

Maar wat kwam het gekletter der wapenen en het gekerm der slagvelden onzer naburen bij Mercators feest te pas? En waarom heet dat een vredefeest?

« En knotsen, bijlen en banieren
Verrijzen plots als uit den niet,
En ziet men in de hoogte zwieren. »

(*J. B. Philips van Artevelde en de Gentenaren.*)

De vergelijking *als uit den niet* is al te stout, en de knotsen en bijlen, die zwieren als de vaandels, onderstellen geene strenge tucht, hoofddeugd van een goed leger.

Doch, wat daarvan zij of niet, hier is nog een andere regel overtreden geworden; in samengetrokken zinnen namelijk moet het woord, dat als gemeen aanzien wordt, wezenlijk gemeen zijn, zoowel onder het opzicht van beteekenis als onder het opzicht van vorm. Welnu *knotsen, bijlen en banieren* zijn onderwerp van *verrijzen* en voorwerp van *ziet zwieren*.

E. VAN DRIESSCHE (*Geschiedkundig Overzicht der nederduitsche taal- en letterkunde*, blz. 110) overtreedt denzelfden regel, als hij zegt :

« Hij (Jacob van Zevecote) leidde in zijne jeugd een zeer onstuimig leven, en dat wel voornamelijk ter oorzaak van eene jonge vrouw, *die* hij tot zijne gade bestemde en hem verliet. »

Die mag niet te gelijktijd onderwerp en voorwerp zijn. — En al ware *die* in beide nevenschikte bijvoegl. zinnen ook al onderwerp, dan nog zou de samentrekking niet sierlijk wezen, omdat het *bestemmen tot gade* en het *verlaten* niet nauw genoeg met elkander in betrekking staan; want deze betrekking is veeleer tegenstellend dan verbindend, zoodat het voegwoord *maar* beter zou te pas komen dan *en*. Ik zage dan liever : *die tot zijne gade bestemd was, maar die hem verliet*, dan *die tot zijne gade bestemd was, maar hem verliet*.

Prof. L. G. VISSCHER (*Leiddraad tot Gesch. der Nederl. Lett.*, 3de deel, blz. 4) schrijft eveneens :

« Zal de litterarische vooruitgang, *dien* wij hier op het oog hebben, en het tijdperk betreft, den

val onzer onafhankelijkheid voorafgaande, eenigszins duidelijk worden, dan moet er niet zoozeer gelet worden..... »

't moest zijn « en *die* het tijdstip betreft. »

« Daar kreeg zijn geest die kracht, dien *zelfstand* (1) en dien **moed**, *Dien* men zoo zelden vindt, en 't kenmerk is dergenen, Die opgewassen zijn in ramp en tegenspoed. »

(Vr. DAVID, geb. MAT. VAN PEENE. *Hulde aan Z. M. Leopold I*, blz. 8.)

GRAMMARIE wil : en *die 't kenmerk is*. — CLIO vraagt een min prozaïsch kleedje.

« Hij is Vlaming, wiens pen, wiens lier, wiens penseel de Vlaamsche kunst alleen behoort, en zijn talent niet bezoedelt door zijne scheppingen met vreemden smuk te omkransen. »

(*Het Vlaamsche Volk*, 17 september 1871.)

Dit moest een samengetrokken zin worden; doch hij is misbakken, daar *bezoedelt* geen onderwerp heeft. — Verder ligt er iets gezochts, iets onnatuurlijks in de vereeniging der gedachten : 1° hij omkranst zijne scheppingen met vreemden smuk en 2° hij bezoedelt zijn talent. — Zijn talent *bezwalken* (ternir) of eenvoudig *benadeelen* ware te verkiezen. Ook *met smuk omkransen* is voor mij onbevattelijk; *smuk* is te zeer een afgetrokken geheel om eenen *krans* te kunnen vormen, die een meerledig geheel voorstelt.

« Wat zei hem 't voogdied uit de vert'?
Wat zei de jeugd hem bij de garven?
Het wreed verwijt van 't maagdlijk hert

---

(1) Zie n° 19.

Wiens trouw hij mocht verwerven;
Dat hij verleidde en met wiens lot
En schand hij loech en hield den spot,
En hooploos deed versterven. »

(VICTORIEN VAN DE WEGHE, *het Vl. Volk*, 13 december 1871.)

De *syncope* in *vooglied* maakt den *vogel* gansch onkennelijk.

De vier laatste verzen zijn vijf nevengeschikte bijzinnen, die het *hert* bepalen in plaats van de *maagd*, en waarvan de twee laatste verkort zijn. De laatste : *en hooploos deed versterven* zou (als woordschikking) goed op zijne plaats staan achter *dat hij misleidde*; doch waar hij nu staat, mag hij niet verkort worden, dewijl *deed versterven* daar geen voorwerp heeft.

« De *Abraham de Aartsvader* was de vrucht zijner dichterlijke inspanning, en werd weldra een boek, *hetwelk* de natie op hoogen prijs stelde en in alle huishoudens gevonden werd. »

(L. G. VISSCHER, *Leidraad*.... 3° deel, blz. 131.)

Hetwelk is voorwerp in den eersten zin en onderwerp in den tweeden; het moet dus in dezen laatsten herhaald worden.

« Hij bezocht en vestigde in 1818 zich weder te Parijs. »

(*De Eendracht*, 26 maart 1871.)

Parijs kan niet terzelfdertijd voorwerp zijn van *bezocht* en bepaling van *vestigde*. De volzin moet dus luiden : Hij bezocht Parijs en vestigde zich daar. — Ik sla met voordacht de tijdsbepaling *in 1818* over, omdat ik niet weet waar ze te plaatsen. Vestigde

hij zich daar in 1818, na vroeger reeds Parijs bezocht te hebben? of had zijne vestiging gelijktijdig plaats met zijn bezoek? In dit laatste geval kon het bezoek wegblijven.

« Mocht nu de uitslag van dat zeegevecht, waarin beide partijen zich de overwinning toeschreven en beide zeer gehavend te huis kwamen, al geene stof-felijke voordeelige uitkomsten hebben opgeleverd. »
(J. VAN LENNEP, *Leven van C. en D. J. van Lennep*, II, blz. 78.)

Met al den eerbied, dien ik voor den talentvollen schrijver koester, schiet ik ook bokken op zijnen eigendom, 1° opdat de recensenten, overtuigd dat missen menschelijk is, min hard zouden zijn in het beoordeelen van beginnelingen, 2° opdat alle schrij-ver streng zijne eigen pen leere bewaken.

't Is weer het verlangen om kort te zijn, dat de oorzaak is der fout. De samentrekking is ver-keerd : van het voornaamwoordelijk bijwoord *waarin*, dat als gemeen gebruikt wordt, is slechts het eerste deel, *waar*, wezenlijk gemeen; *in* is het niet. Wel kan men zeggen : *het gevecht, waarin beide partijen zich de overwinning toeschreven*, maar men moet zeggen : *het gevecht waaruit of uit hetwelk beiden zeer gehavend te huis kwamen*.

« Zoohaast Philip er zijn zegel aan gehangen had, werd hem, in 's konings naam, door den hertog van Bourbon vergiffenis gevraagd en bekomen. »

(J. DAVID. *Vad. Hist.* VIII, blz. 59, nota 2.)

Vergiffenis werd hem (aan Philip) gevraagd.

Vergiffenis werd door hem (door Bourbon in 's konings naam) bekomen.

Waaruit volgt, dat de samentrekking verkeerd is.

« ..... op voorwaarde vooral dat zij zich noch te hoog verheffen noch te laag dalen. »

(J. MICHEELS, *de Toekomst*, 1871, blz. 556.)

Hier scheelt blijkbaar iets aan de samentrekking. Met *zich* onmiddellijk achter *zij* te plaatsén, heeft men beide woorden zoo nauw verbonden, dat *zij zich* ook tot *te laag dalen* schijnt te behooren. *Zich* op zijne plaats gezet, en de zin staat recht, aldus : *dat zij noch te hoog zich verheffen, noch te laag dalen*, of misschien beter : *dat zij noch te hoog klimmen, noch te laag dalen*.

7. — Trappen van vergelijking.

Daar wordt ook veel, en soms op eigenaardige wijze, tegen gemist. Zie liever :

« En moedige Ilus zelf, hoe wijd in 't veld vermaard,
Is minder stout dan gij en *minder onvervaard*. »

(J. VAN LENNEP, *Saffo*, 1° bedr. 3° tooneel.)

Op dat *minder onvervaard* merkt de dichter zelf in eene nota het volgende aan :

« Men kan wel *minder vervaard* zijn; maar *onvervaard* is een *negatief*. dat alle trappen van vergelijking uitsluit. Min nul blijft nul. »

Ook bij NIC. BEETS in *Reizangen op Vondels treurspelen en andere opstellen* kom ik « de *onschadelijkste* wezens » tegen!

De beteekenis van vele hoedanigheidswwoorden sluit het denkbeeld van vergrooting uit. Die van *onschadelijk* is, mijns dunkens, te juist bepaald, dan dat zulke hoedanigheid voor vermeerdering of ver-

minderung vatbaar zij; immers *onschadelijk* is alles *wat geene schade veroorzaakt*; het beteekent dus de afwezigheid eener eigenschap, en deze afwezigheid kan noch vermeerderd noch verminderd worden, tenzij het ook toegelaten weze te zeggen, dat de onschadelijkheid in het eene ding *afweziger* is dan in het andere.

LEDEGANCK in zijn *Burgslot, het Klooster*, zegt:

« Uw raad heb ik thans *noodiger* dan 't leven. »

De vergrootende trap *noodiger* is hier verkeerd gebruikt, omdat de *noodwendigheid* niet vergeleken wordt als zijnde in verschillende graden aanwezig in den *raad* en in het *leven*, maar integendeel, ten opzichte van den *raad* en het *leven* in éénen en denzelfden individu tegenwoordig is. Spraakkundig juister zou het vers zijn, indien het klonk:

« 'k Heb thans uw' raad meer noodig dan het leven. »

Het gebruik van *als* en *dan* in den vergelijkenden trap is voor menige schrijvers ook een felle struikelsteen, naar de vele voorbeelden te rekenen, waarin die voegwoorden met elkander verward zijn.

Zoo lees ik in *de Eendracht* van 18 juni 1871, in een art. van C. A. S.:

« Tusschen de gedichten uit den Karelkring is er, behalve het *Roelandslied*, geen dat zulke talrijke herinneringen overlaat, *dan de Vier Heemskinderen*. »

Het zal misschien niet ongepast zijn hierbij te herinneren, wat VAN BEERS daarover zegt in zijne *Spraakleer*:

« Men gebruikt *als* (zegt hij) tusschen de twee leden eener vergelijking, wanneer er in het eerste lid *zoo* of *even* staat: *uw broeder is zoo groot als*

gij; het Nederduitsch is even plooibaar als het Hoogduitsch. — Men gebruikt *dan* : A) wanneer er in het eerste lid een vergrootende trap voorkomt : *uw broeder is grooter dan gij*; B) wanneer er in het eerste lid eene ontkenning voorkomt, zooals : *niets, niemand, nergens, nooit, geen, geen ander*, zonder *zoo* : *het is niemand, geen, geen ander*, dan *uw broeder; hij is nergens*, dan *in deze stad; hij komt niet, nooit*, dan *'s avonds.* »

En overeenkomstig den regel in 't eerste deel zijner *Spraakleer* opgegeven, schrijft Dr BRILL, in zijn derde deel, § 84 :

« Bijna niets moet hij *zoo* zeer vreezen *als* den hoorders te behagen. »

Heeft C. A. S. zich laten misleiden door het woordje *geen*? Die ontkenning schijnt hier om den voorrang te worstelen met *zulke* dat toch wel hetzelfde beteekent als *zoo* in den zin van *dergelijke*. Om nu overtuigd te zijn, dat in dezen volzin *als* in plaats van *dan* moet staan, vergelijkte men slechts : *geen dat talrijker herinneringen overlaat dan de Vier Heemskinderen* (hier komt *de Vier H.* voor als alle andere gedichten volstrekt uitsluitende) met : *geen dat zulke talrijke herinneringen overlaat als de Vier H.* (namelijk : *zulkdanige, zulke, zoo'n herinneringen als de Vier Heemskinderen overlaten, laat geen ander gedicht over*).

In den zevenden zang van *Reinaert de Vos*, omgewerkt door J.-F. WILLEMS, staat :

« *Nimmer zag men vogel brauwen* (1)
Die *zoo* stil hield lijf en leê,
Dan het Isengrim hier deê,
Nu men hem den poot ontschoeide.... »

---

(1) *Brauwen*, eten opstoppen.

Hier is de zin nochtans duidelijk : *Zoo* stil *als* Isegrim hield nooit vogel lijf en leê. -- *Zoo* schrijft b. v. VAN DUYSE : « .... dat niets het vernuft *zoo* vruchtbaar doet ontspruiten *als* de overtuiging van voor een vaderland te werken, hetwelk den arbeid zijner zonen in aandacht neemt. »

(*Nalatenschap van J.-F. Willems*, LXXIX.)

Op bl. CXIII van hetzelfde werk staat nog in een uittreksel uit een vlugschrift van L. DE DEYN : « Want hoewel de verzamelde uitpluizing eens aantals schriften met betrekking tot onze vroegere letterkunde, iets belangrijks oplevert, daarom verdient, ons dunkens, dit alleszins onvolmaakt geschrevene, op verre na, niet *zoo hoog* te worden geschat *dan* onze altijd zinrijke volksoverleveringen. »

Dat hier weer *als* moet staan in plaats van *dan* is voor elkeen duidelijk.

En in *de Eendracht* van 20 september 1874 :

« Indien het afdrukken des tweeden deels der *Nationale Levensbeschrijving* niet *zoo* spoedig is voltooid geworden *dan* wij het vermoedden.... »

« Maar waarom zoolang op dezelfde plaats verwijlen — zullen sommige mijner lezers zeggen; — het gebruik van *als* en *dan* levert voor ons geene moeilijkheid; dat er hier en daar fouten tegen dat gebruik voorkomen, daarvan zijn wij overtuigd; maar dat kunnen wij niet gebeteren. » — 't Is juist om die fouten te voorkomen, dat ik mij nog eens opzettelijk met de zaak heb beziggehouden; want ik ben bang, dat de regel heel en gansch met voeten getrapt worde, vooral wanneer eenige voorname schrijvers daar licht meê omspringen. En zulks gebeurt. *Zoo* staat b. v. in 't *Volksleesboek* van DAUTZENBERG en VAN DUYSE, blz. 275 :

« Nu is er nog een derde plaag, die *niet minder als* de tweede, op de arme menschheid drukt, die *niet minder dan* straffende geesel aanzien wordt. »

Hebben *als* en *dan* hier, op een deuntje van den letterzetter, eenen flikker gemaakt en elkanders plaats ingenomen?

Ik weet het, daar zijn er, die stelselmatig *als* voor *dan* gebruiken, zich beroepend op de gesprokene taal en de oude schrijvers. Ik wil hun dat genoeg niet ontnemen, omdat ik niet wil gelijken aan den *Maanwijze*, waarvan de schrijver van den *Spectator*, JUSTUS VAN EFFEN, zegt: « Hij kan nauwelijks begrijpen, dat men de stoutheid hebbe van andere gevoelens *als* de zijnen te omhelzen »; noch den hooggeachten geleerde, Johan Winkler lastig maken met hem tegen te spreken. Alleen geloof ik te mogen berusten bij hetgene hij (als een vonnis tegen de aanhangers van *als* voor *dan*) zegt in een werkje, dat ik van hem zelve mocht ontvangen:

« Onze grootouders in hunnen tijd spraken vrij wat anders als wij..... »

« Zoo ook zullen onze kleinkinderen anders spreken als wij. »

(*De Taal en de Tongvallen der oude Friezen*, blz. 7.)

8. — Scheidbare en onscheidbare werkwoorden.

« August moest niet veel moeite inspannen om het meisje *te overhalen*. »

(H. K. *Jaarboekje van het Kersouwen*, 1871.)

« Niet alleen moesten al de voortvluchtigen bij de stille burgers worden geïnkwartierd. »

(J. VAN LENNEP, *Leven van C. en D. J. van Lennep*, II, blz. 120.)

« Bij den eersten (Oltmans) *overweegt* de ont-
knooping de intrigue, bij de laatste (Mej. Toussaint)
is de intrigue even fantastisch als de ont-knooping. »

(Dr J. VAN VLOTEN. *Schets van de Gesch. der Nederl. letteren
van de XIIIe tot de XLXe eeuw*, blz. 115.)

Als men dit laatste voorbeeld wel *overweegt*,
komt men tot het besluit : 1° dat *overwegen* hier
niet onscheidbaar kan zijn, dewijl er geene figuurlijke
beteekenis, geene samensmelting der twee deelen
tot een nieuw geheel te pas komt; 2° dat het
afscheidbare *weegt de intrigue over* geen neder-
landsch is; dus, 3° dat er eene andere uitdrukking
dan *overwegen* ('t zij al, 't zij niet scheidbaar) moest
gebruikt worden, als *overtreft*, *oversehadowt*, *over-
heerscht* of iets dergelijks.

Wat *geïnkwartierd* betreft, VAN LENNEP wist
beter dan ik, dat *in* van zijne natuur een scheid-
baar voorzetsel is, en dat elkeen *ingekwartierd* zegt.

Hetzelfde kan men aanmerken op *te overhalen*,
hetgeen *over te halen* moet zijn.

Van dien aard heb ik er meer ontmoet zonder
ze neer te vellen. Zouden zulke fouten ontstaan bij
gebrek aan gehoor? of ten gevolge eener zekere
gemakzucht, waarbij men zich de moeite niet geven kan
van eene neergeschreven fout *te doorhalen*, neen,
door te halen, zoodra men bij het hardop lezen van
zijn opstel *hoort*, dat de klemtoon verkeerd valt?
Voor den dichter is dat eene felle bekoring, als hij,
na lang naar een rijm gezocht te hebben, er einde-
lijk een bij de haren krijgt en, na het met gejaagd-
heid aan 't einde van den versregel te hebben neer-
gezet, met teleurstelling bemerkt, dat het een van
die koppigaards is, die zelfs voor de grootste ver-
nuften het hoofd niet buigen. Iedereen heeft in zulke
omstandigheden den moed niet om *her te beginnen*.

(Pardon de l'expression, mais elle rend mon idée!)
LEDEGANCK zelf heeft zich al laten verschalken, als
in *de Kluisenaar* (naar Lamartine):

« En 'k weet niet, of zij ooit in mijnen geest *doordrongen*
Toen ik nog *van hierneder* (!) was. »

8. — Voornaamwoorden. — Pers. voorn. voorafgegaan van een voorzetsel.

Al is men ook overtuigd, dat men de regelen
der spraakleer in geweten bestudeerd heeft, toch
komen er nog menigmaal gevallen, waar we niet
goed over kunnen, omdat we daar vroeger nooit
onze aandacht hadden op gevestigd. Bij J. VAN
LENNEP (*Saffo*, 1ste bedr., 3de tooneel) lees ik:

« ..... Mijn Faon, ik draag roem
Dat ik een held *als u* mijn vriend, mijn minnaar noem.»

Ik geloof niet, dat hier te denken valt aan den
hollandschen volksnominatief *U* (te Rotterdam *uwwe*,
waar van Lennep zoozeer tegen was), vermits deze
verzen in een ernstig zangspel voorkomen. Bij volle-
diging zou de verkorte zin luiden: *als gij zijt*.

Bij denzelfden schrijver (*Poëtische Werken*, II,
blz. 34) staat eveneens:

« En dit gewest behoeft een man als hem. »

Die accusatiefvormen *als u*, *als hem* kom ik
niet verdedigen; maar ik kan ze ook niet afkeuren,
dewijl men op vele plaatsen aldus spreekt, en ik
uit bevoegde schrijvers geene voorbeelden weet aan
te halen, waar de tot één naamwoord verkorte
vergelijkende zin, die op eenen accusatief of datief
betrekking heeft, dat naamwoord of voornaamwoord

in den nominatief hebbe. In 't latijn zou men in de twee opgegeven voorbeelden *ut te, ut ille* zeggen; maar dit bewijst voor onze taal nog niet veel.

In zijne *Rom. Werken* (II, blz. 216) zegt dezelfde schrijver :

« 't Zou mij, *ware ik hem*, niet bevallen, zoo dagelijks voorbij de gerichtsplaats te kuieren. »

« Zoo ik u, jou, hem was. — Een dergelijke in den 1sten naamval gedrongen accusatiefvorm van het pers. voorn. — zegt D^r VAN HELTEN (*Noord en Zuid*, 3de jaarg., blz. 83) — is niet vreemd in onze taal.» En inderdaad, ons volk spreekt zoo hier en daar. Echter vindt men bij VAN LENNEP zelf (*Otello*, 1ste bed. 1ste toon.) den meer regelmatigigen vorm van den nominatief in :

« Wel 'k diende hem nier langer, *ware ik gij*. »

Een bewijs dat het volk nog al moeite gehad heeft om voor dergelijke gedachte eenen vorm te treffen, is dat er, behalve de twee aangehaalde, langs de Gete (en waarschijnlijk ook elders) nog twee andere bestaan, de eerste regelmatig : *als ik (ge)lijk gij (lijk hij, lijk zij) was*; de andere door de spraakkunst niet opgenomen, maar ouder : *als ik van u (van hem, van haar) was*. Het gemakkelijkste tot verklaring van dezen laatsten vorm zou zijn, hier eene ellipse te onderstellen : *als ik in de plaats van u was*; doch zeker is 't, dat wie hem gebruikt aan deze ellipse niet denkt; en daarenboven komt de vorm : *als ik in uwe plaats was* dagelijks voor.

Den vorm der voornaamwoorden slaat J. VAN LENNEP nog al eens meer in den wind, als in :

« Nauwelijks had de bel het teeken hiertoe (tot het middagmaal) gegeven, of wij zagen het rijtuig van den heer Van Baalen oprijden en *hij* zelf met een bezorgd gelaat daaruit stappen. »

(*Rom. Werk.*, I, blz. 339.)

Het voegwoord *en* verbindt zinnen van denzelfden aard. Wat zagen wij? Wij zagen *het rijtuig oprijden* en (wij zagen) *hem uitstappen*.

Bij Vader DAVID (*Vad. Hist.*, I, blz. 271) lees ik:
« De kloeke jongelingschap, *zij*, die in de liefde voor de vrijheid gevoed en groot geworden was, had het oorlogszwaard afgemaaid. »

Zij is eene bijstelling van *jongelingschap* en moest dus, evenals dit laatste, in den accus. staan, als voorw. van *had afgemaaid*. — Indien « haar, die in de liefde voor de vrijheid gevoed en groot geworden was » te hard klinkt, dan kon zonder ongemak de bijstelling wegblijven, en de bijvoeglijke zin « die ..... groot geworden was » kon met *jongelingschap* verbonden worden, aldus: « De kloeke jongelingschap, die in de liefde ..... »

Terwijl we aan de voornaamwoorden zijn, wil ik nog eene aanmerking maken op eene aanmerking, van den heer K. DE BRUYNE in *het Belfort* (1ste jaarg., blz. 578). Hij schrijft met recht, dat *'t is ik*, *'t is gij* van franschen oorsprong zijn, en uit onze taal dienen geweerd te blijven; de Vlamingen zeggen: *'t ben ik*, *'t zijt gij*, *'t zijn wij*, *'t zijn zij* of ook: *ik ben het* enz. volgens de omstandigheden. Doch M. de Bruyne gaat eene verkeerde baan op, wanneer hij bij de volgende verzen van Ledeganck:

« En stoof ik op mijn moedig bruin
« Der buren hoef voorbij,
« Dan wekte ik veler oogslag op
« En menig sprak: *'t is hij!* »

het waagt te zeggen: « Welnu, *'t is hij* is het Fransche *c'est lui*, waarvoor het Nederlandsch *hij is het* zegt. »

— 't Is *hij* is eene bloote omzetting van *hij is 't*, en zoo echt nederlandsch, zoo echt dietsch als dit laatste; doch 't is *hij*, met den vollen klemtoon op *hij*, zegt hier juist, wat de dichter zeggen wilde: 't Is de kloeke, jonge, frissche, schoone, rijke boer! *Hij* is hier een naamwoord, waar de aandacht op getrokken wordt. Verondersteld dat LEDEGANCK geschreven hadde: *hij is 't*, dan ware zijn vers ten eerste veel minder welluidend, en ten tweede zeer veel zwakker geweest.

In zijn art. *Aan eenen jongen Vlaming* (Belfort, december 1890) over de *woorden* sprekende, zegt de heer AM. JOOS, dat het woord moet verstaan worden « bijzonderlijk door den lezer: 't is *hij* toch voor wien er geschreven wordt. » Hier staat me de uitdrukking 't is *hij* niet aan, omdat zij minder te pas komt; de heele spreekwijze is vreemd, en het volk, die groote meester, zoude ze niet gebruiken, maar veeleer zeggen: 't is voor hem toch, dat er geschreven wordt.

Het voorn. *wie* kan slechts op personen, niet op zaken betrekking hebben; dus mocht J.-H. STASSEN (*Jaarboek van het Kers.*, 1871, blz. 59) niet schrijven:

« Op dien grond *wien* onze voeten het eerst betraden », maar: *welken* onze voeten.....

Diezelfde bijdrage levert stof tot eene andere belangrijke aanmerking, namelijk:

« Welk eene vreugde zou het voor mij zijn, indien ik *in u*, o dierbaar vaderland, wederom terug kon komen! »

In u, o mijn schrijfboek, teeken ik dezen bok van mijnen vriend Stassen op!

Mijn taalgevoel zegt mij, dat de uitdrukking *in u* verkeerd is. Het waarom hierbij opgeven is moeilijker. Naar ik gis, moet het komen, omdat *het vaderland* verpersoonlijkt, en de verpersoonlijking niet volgehouden is, daar men niet in iemand kan gaan of terugkeeren. — Eene andere reden zou zijn, dat eene bepaling van plaats door geen pers. voorn. kan uitgedrukt worden.

« Zij (de taalcongressen) leverden intusschen, al had men 't zich aanvankelijk wel eens anders voor-
gespiegeld, voor de wetenschap zelve weinig of niets uit; en het Woordenboek der Nederlandsche taal tot welks vervaardiging *op een van hen* besloten werd, en waartoe, door een aantal letterkundigen uit Noord en Zuid, de bouwstof uit allerlei schrijvers bijeen werd geraapt, zal ongelukkig, door de even omslachtige als onkundige wijs waarop men 't bewerkte, na een kwart eeuw scharrelens wel in zijn geboorte blijven steken. »

(Dr J. VAN VLOTEN, *Schets van de Gesch. der Nederl. letteren van de XIIIe tot de XIXe eeuw*, bl. 129.)

Indien de stijl de man is, dan hebt ge daar D^r VAN VLOTEN, in eene vlaag van ontevredenheid wel te verstaan. — Hij is met geene taalcongressen gediend : ziedaar wat hij heeft willen zeggen, en dat neem ik hem niet kwalijk; maar waarom zegt hij, dat de *taalcongressen* voor de *wetenschap* weinig of niets voort hebben gebracht? Dat is tegen windmolens schermen. Immers, eerst in 1867, op 't congres van Gent, kondigt de heer ROLIN-JACQUEMIJNS aan, dat hij « bij de algemeene vergadering het voorstel denkt in te dienen, dat onze volgende congressen, in plaats van bloot letterkundige congressen te blij-

ven, voortaan *Nederlandsche taal- en wetenschappelijke congressen* zouden genoemd worden », — een voorstel, hetwelk zeker den bloei der congressen niet bevordert, en den heer van Vloten in zijne handen heeft doen wrijven. Heeft deze nu door *wetenschap* alleen de taalwetenschap bedoeld, dan kan ik met hem niet volkomen instemmen; want ik ben een van die, welke gelooven, dat het *Woor-denboek* eene heerlijke vrucht der taalcongressen is, — eene vrucht, die de zonderlinge eigenschap heeft van rijp en genietbaar te zijn, naarmate zij groeit. En al werkt D^r VAN VLOTEN aan dat boek niet meê, en al wordt het dus op eene onkundige wijze bewerkt, blijft het zelfs ook in zijne geboorte steken, — ik vertrouw, dat er bekwame vroedmeesters zullen gevonden worden, die 't niet zullen laten versmachten, maar het behendig zullen verlossen en zorgvol laten gedijen.

Maar ik loop uit mijne baan!

Op een van hen (van die congressen namelijk) is weer eene bepaling van plaats, die evenmin als elke andere bepaling met een voorzetsel, eene zaak beteekend, door een pers. voorn. wil uitgedrukt worden.

Op een van dezen zou men kunnen zeggen, of, voor die ervan houden, *op een derzelve*.

Bij Dr M. DE VRIES (*de Nederl. Taalkunde*) lees ik :

« Het is *in haar* (in de moedertaal nl.) dat de geestgewrochten, op Nederlandschen bodem voortgebracht, voor de nakomelingschap zijn bewaard; *in haar* dat het grootste gedeelte is opgeteekend van hetgeen Nederland heeft mogen bijdragen tot verlichting en beschaving der menschheid. »

En toch wil die wending mij niet bevallen.

10. — Overeenkomst van 't onderwerp
met zijn werkwoord.

« *De overige inhoud*, welke al de rubrieken behelst, die de lezers uit de vorige overzichten reeds kennen, *zijn* met niet minder zorg en nauwkeurigheid *behandeld* en *getuigen* van de steeds aangroeiende zucht der schrijvers (de Potter en Broeckaert) om..... »

(*De Eendracht*, 7 Mei 1871.)

't Is alsof men zeide : *Die beoordeeling zijn met zorg afgewerkt!* — Haastig een artikel gereed maken is de oorzaak, dat er in onze dagbladen en tijdschriften zooveel slordigheid heerscht. — Wat nu gezegd van de eigenschap der woorden? Daar hebt ge een' *inhoud*, die rubrieken *behelst* (voor *bevat*), en die zelf *behandeld* wordt!

« *Die* gedachte brengt hem al de onaangenaamheden te binnen, *die zijne goede gezondheid* hem reeds berokkend *hebben*. »

(*Het Volksbelang*, 20 Mei 1871.)

Weder een onderw. in 't enkelv. met een werkw. in 't meerv. — Het aanwijzende *die*, kort opgevolgd door het betrekkelijke *die* is onaangenaam voor het gehoor; 't moest *deze gedachte zijn*, ofwel het betrekkelijke *die* moest door *welke* vervangen worden.

« Zij eischen dat *het recht* van onze vlaamsche bevolking erkend *worden* in hare taal, (*sic*) bestuurd, gevonnist en onderwezen te worden.

(Id. ib.)

Misschien heeft de lezer aan 't begin dezer afdeeling de schouders opgehaald en gezeid : « Dat is eene drukfout! » — Jammer dat er al te veel

van die fouten in onze schriften blijven! Ik wraak geenszins den inhoud van den volzin; ik erken zelfs aan geen' minister omringd met booze geesten het recht om met dien eisch van ons volk te spotten, gelijk zij doen; want met spel- en taalfouten en al is ons vlaamsch nog schoon; en al ware 't zulks ook niet, het is *onze* taal, en wij zullen haar eerbiedigen, en wij zullen haar verdedigen tegen al die haar aanranden;

En zij 't een minister gevoêrd met een' Waal,
Aan ons toch hoort de zegepraal!

Doch om te toonen dat wij haar eerbiedigen, en om zelfs de kleingeestige spotternij onzer broeders de Walen te voorkomen, moeten wij trachten haar in alle omstandigheden zuiver te schrijven.

Het hulpwerkwoord *worden* mocht in denzelfden volzin niet tweemaal dezelfde plaats bekleeden in betrekking tot zijn werkwoord; 't ware beter geweest te schrijven: « ... dat het recht *worde erkend* om .... onderwezen te worden ». — Het komma achter *taal* is eene drukfout. — Ernstiger aandacht verdient het weglaten van het voorzetsel vóór den verkorten zelfstandigen zin, *die eene bepaling met een voorzetsel vervangt*, als « het recht *tot* een vlaamsch bestuur, rechtswezen en onderwijs »; bijgevolg moest het zijn: « het recht... *om* of *van* in hare taal bestuurd... te worden. »

« Als Hollander en protestant *troffen* hem bijzonder *de verheffing* van Willem III op den troon van Engeland, een historisch feit, dat hij beleefde, en ter epische bewerking bijzonder geschikt rekende. »

(Prof. L. G. VISSCHER, *Leidraad tot de Gesch. der Nederl. Letterk.*, artikel *Rotgans*, 2de deel, blz. 197.)

Troffen voor *trof* is een al te erge *lapsus*. En toch springt het *historisch feit* nog meer in 't oog. *Eene gebeurtenis* ware hier de uitdrukking geweest. *Feit* is een indringer, een magere Franschman, in den aard van die, waar LAFONTAINE (zeker met het oog op ons land na 1830!) van zegt :

« Qui jadis sont venus

« Nus

De leurs provinces »;

kortom, een woord, dat veel aanhangers telt, maar geene reden van bestaan heeft. — Wat is overigens *een feit beleven?*

« En echter zoo hij éénen dag zijn bezoek verzuimde, gevoelde hij zekere aandoeningen, die bewezen dat *zijne afwezigheid* haar mistroostig maakten. »

(TH. Q. HERREMANS, *Jaarb. van het Kers.* voor 1871.)

Dit vierde voorbeeld zal voldoende zijn om te bewijzen, dat de regel der overeenkomst van het werkw. met zijn onderw. ook der schrijveren aandacht verdient.

Korthed is eene schoone hoedanigheid van den stijl. Zeg mij al, wat ik (naar uw oordeel) weten moet, en op eene wijze, dat ik voele, wat gij gevoeld hebt : ziedaar de kunst. De gedachte en de vorm hadden er, dunkt me, niet bij verloren, zoo er geschreven ware : « En echter zoo hij éénen dag zijn bezoek verzuimde, werd zij van lieverlede mistroostig » of iets dergelijks, maar wat min raadselachtigs dan « aandoeningen, die bewijzen, dat zijne afwezigheid haar mistroostig maakte », — al te veel afgetrokken denkbeelden opeengehoopt. —

« Die *bewezen* dat zijne *afwezigheid* » is wanlui-
dend.

« Terwijl een *zwerm Fransche gelukzoekers*, die
zich gedurende de overheersching in alle ambten
hadden genesteld, luide kreten *aanhief*. »

(J.-F.-J. HEREMANS, *Willems herdacht, Jaarb. van het
Willemsfonds*, 1872, blz. 197.)

Een zwerm beteekent hier, volgens alle spraak-
kunsten, *veel*; bijgevolg zou er beter *aanhieven* staan
in overeenkomst met het wezenlijk onderwerp *geluk-
zoekers*, « die zich *in alle ambten genesteld* hadden »,
en dus geen *zwerm* meer vormden. — Wie het
enkelvoud *aanhief* verdedigde, zou daarenboven aan
Heremans eene nog grootere fout ten laste leggen,
namelijk van op eene gansch oneigenaardige wijze
kreten te laten *aanheffen* door eenen *zwerm*.

II. — Lijdende zinnen.

« Willems, de echte vaderlander, werd dan zijne
plaats van ontvanger der registratie, te Antwerpen,
hem door het vorige staatsbestuur geschonken, ont-
nomen, en verbannen naar het doodsche Eecloo. »

(*Het Vlaamsche Volk*, 7 Mei 1871.)

De opeenvolging der drie gezegden, *geschonken*
(een slechtgekozen woord), *ontnomen* en *verbannen*,
maakt den volzin stroef en duister. Ik wilde echter
bijzonder de aandacht vestigen op *werd ontnomen*.

Het is in deze laatste tijden niet vreemd, dat
aan den lijdenden vorm der werkwoorden (zeker om-
dat zij lijdend zijn en dus veel verdragen moeten

een nieuw slag van onderwerp gegeven wordt, te weten de naam van den persoon, die bij den bedrijvenden vorm dier werkwoorden als dativus voorkomt.

De geleerde DE BO zaliger heeft in *de Toekomst* (1873, blz. 278, 381, 477, 586) die wending tegen mij verdedigd, en eene lijst uitdrukkingen aangehaald, waar zij in West-Vlaanderen gebruikt wordt; ook in Oost-Vlaanderen, Zeeland en 't Wurtenbergsche zijn er, volgens hem, voorbeelden van te vinden. In 't grieksch komt men ze enkele malen tegen (doch de Grieken gebruikten de bepaling slechts dan als lijdend onderwerp, wanneer het voorwerp iets uitdrukt, wat aan het onderwerp behoort), en in 't engelsch komt ze ook, doch alleen in juist bepaalde gevallen, voor. In Brabant heb ik ook al hooren zeggen: hij *is de kop afgedaan* geworden.

In eene vergadering der Zuidnederlandsche Maatschappij, den 26 April 1874 te Mechelen gehouden, kwam deze quaestie te berde, en professor P. WILLEMS las daarover een merkwaardig opstel, waaruit blijkt, dat er in 't grieksch een *zevental* gevallen voorkomen, waarin het werkwoord de besproken wending aanneemt, in 't latijn een *drietel* en in 't nederlandsch *nauwelijks drie*. (Zie *de Toekomst*, 1874, blz. 267 en 311.)

Dr W. G. BRILL (*Nederl. spraakleer*, II, § 125. A, II, 1) spreekt daar ook over, doch alleen bij de werkwoorden, die eenen *dubbelen accusatief* regeeren. « De beide accusatieven — zegt hij — zijn substantieven en beteekenen verschillende objecten, het « eene den persoon, het andere de zaak. Dit geval « komt in onze taal slechts bij uitzondering voor, « te weten met de werkwoorden *vragen*, *onderwijzen* « en *leeren*. Zegt men: *hij vraagt het hem*, *ik* « *onderwijs hem de aardrijkskunde*, zoo is ook het

« objekt van den persoon voor een accus. te houden,
« gelijk men dan ook zeggen kan : *ik word gevraagd,*
« *ik word onderwezen, zij deden gelijk zij geleerd*
« *waren.* (Matth. 28, 15).....

« Niettemin, die werkw. in den passief te
« gebruiken, met den naam des persoons als subjekt
« in den nominatief en dien der zaak als objekt in
« den accusatief, wordt in onze taal te hard geoor-
« deeld. Dus kan men niet zeggen : *ik werd mijn*
« *gevoelen gevraagd, maar naar mijn gevoelen; niet*
« *ik word de aardrijkskunde onderwezen, maar in*
« *de aardrijkskunde.* Verkeerd is evenzeer : *hem*
« *wordt zijn gevoelen gevraagd, mij wordt de aard-*
« *rijkskunde onderwezen, waar hem, mij de datief*
« zou moeten wezen, welke bij die werkw. niet
« kan aangenomen worden. »

Zoo volstrekt spreekt Dr BRILL. Doch indien men ook al met Dr P. WILLEMS aanneemt dat er een drietal wendingen in onze taal bestaan, waar de datief van den persoon uit den bedrijvenden vorm in nominatief van den lijdenden vorm overga, dan zijn we toch nog ver van het groot aantal door DE BO verdedigd, en nog veel verder van het algemeen gebruik, waartoe de slenter ons zou willen brengen. Men oordeele :

« En hoe werd hij geluk gewenscht, hulde en eer bewezen! »

(P. GEIREGAT, *De schoonste dag uit Haydn's leven.* Jaarb. van het Willemsf. 1872, blz. 181.)

Indien *gelukwenschen*, als een *intrus*, die het is, allengskens een samengesteld overgankelijk werkw. is geworden, en dus ook van tijd tot tijd gaat parade maken onder de lijdende, ik kan *hulde bewijzen* en *eer bewijzen* toch nog als zoodanig niet

aannemen; anders stelde, ik dadelijk eenen heelen hoop uitdrukkingen als kandidaat-lijdende voor, zooals: *betaald zetten, de deur open zetten, geloof slaan, haver geven, op de vingeren geven*, en dan zou men b. v. van mij kunnen zeggen: *hij werd op de vingeren gegeven door de lijdendmakers!* Doch die onaangenaamheid zal men mij, hoop ik, sparen, of ik zou geen en bok meer durven te lijve gaan als den volgenden :

« Het land werd overstroomd door vreemde ambtenaren, *die* niets zoo dringend *opgeleid* wierden als den nationalen geest bij het volk uit te dooven. »

(*Wat de Vlaamsche Beweging is*, redevoering door ALF. CARLIER.
De Zweep, 15 December 1872.)

Elkeen zou hier zeggen: *wien* of *aan wie* niets zoo dringend werd *opgelegd* of *opgeleid*.

Doch *opgeleid* wierden is hier klaarblijkelijk nog een *lijdend gemaakt* werkwoord, tot welks *verlijdelijking* de redenaar wellicht verleid werd door aan het gelijkbeteekenende *gelast worden met* te denken, hetwelk toch een lijdende vorm is!

In dezelfde redevoering komt nog een staaltje van verlijdelijking voor, die echter eene groote waarheid bevat namelijk :

« Sedert de omwenteling *bleef* Frankrijk op België *geloerd* gelijk een gier op zijne prooi. »

Moge die *geloerdheid* ons nimmer noodlottig wezen! Geven wij daarom, bezielde door onze leuze *Eendracht maakt macht* elkander de hand als broeders; zweren wij, het Vaderland en al wat daartoe behoort, ook onze taal, ongeschonden te bewaren, en laten wij vooral onze macht niet verzwakken door ons te verdeelen!

Om dit nummer te sluiten, geef ik hier eenen

bok — die met een heel deel der zonden Israëls beladen is :

« Op een goeden morgen verneemt de kleine minnaar dat *zijn* aangebedene met *een ander* gaat trouwen en daardoor *al zijne illusies den bodem wordt ingeslagen.* »

(DICACULUS, *Nederl. Dicht- en Kunsthalle*, 1890, blz. 282.)

Welk is 't onderwerp van *wordt ingeslagen?* *Den bodem?* dan moest het *de bodem*, — al zijne illusies? dan moest het *worden* zijn!

't Is hier ook de plaats om nog eenen oproep te wagen ten voordeele der buigingsvormen. Welnu, ik verklaar het in geweten, het weggappen der buigingsuitgangen is taalbederf!

12. — Volmaakt verleden voor volmaakt tegenwoordigen tijd.

« In zijne *Verhandeling* bewees hij, dat van de vroegste tijden af de Vlaamsche Gewesten met den *besten* uitslag de Nederlandsche dichtkunde *hadden* beoefend. »

(J.-F.-J. HEREMANS, *Willems herdacht. J. van het W.* 1872, bl. 197.)

Vermits hetgeen WILLEMS bewezen heeft eene voortdurende waarheid blijft, en wij thans nog zeggen, dat de vlaamsche gewesten van in de vroegste tijden af met den besten uitslag de nederlandsche taal *hebben beoefend*, zou de volmaakt tegenwoordige tijd hier beter te pas komen dan de volmaakt verleden.

13. — Vreemde verkorte zin.

« Hij zelf vertrok naar Italië, alwaar hij 't jaar daarna opnieuw met Attila te doen had, bijkans met gelijk gevolg, maar niet zonder groot verlies van steden, Milanen, Aquileja, Padua, Verone, Bergamo, en andere die uitgeplunderd of verwoest werden, *ja Roomen zelf bedreigd*, had niet de heilige paus Leo, aan het hoofd van een groot gezantschap den barbaarschen koning bezworen van den romeinschen bodem te verlaten, en terug den Donau over te trekken. »

(J. DAVID. *Vad. Hist.*, II, blz. 200.)

Met wat goeden wil kan men vóór *Milanen* het voegwoord *als* of eene andere verbinding onderverstaan denken; maar hoe de verkorte zin *ja Rome zelf bedreigd* door syllepsis het hulpwerkw. *werd* of *ware geworden* met den voorgaanden bijvoeglijken zin gemeen kan hebben, kan ik niet begrijpen. Achter *verwoest werden* hadde een komma-punt kunnen staan, en dan : *ja Rome zelf ware bedreigd geworden...*

14. — Nog vreemdere samentrekkingen.

Het gebeurde wel meer bij vader DAVID, dat pen en gedachten niet dezelfde baan volgden, en zoo komt het, dat hij herhaaldelijk samentrekkingen gebruikte, die, alhoewel verstaanbaar, onmogelijk kunnen ontleed worden. De eerste die mijne aandacht trof, was :

« Van den anderen kant was hij niet te verwijderd van de nog te overwinnen volkeren, welke hij van daar zeer goed kon bewaken, en al hunne bewegingen gade slaan. »

(*Vad. Hist.* I, blz. 68.)

De samengetrokken zin : *en al hunne bewegingen gadeslaan* is nevensgeschikt met den voorgaanden : *welke hij vandaar zeer goed kon bewaken*. Doch de samentrekking was hier onmogelijk; het voorwerp *welke* is niet gemeen, hoewel het dit schijnt te wezen; en de tweede bijzin hoefde eenen anderen vorm dan de eerste. Het gedacht is : *welke hij van daar zeer goed kon bewaken en wier bewegingen hij van daar zeer goed kon gadeslaan*; maar met eene herhaling te willen vermijden is de schrijver in eene ergere fout gevallen. Wellicht hadde hij deze kunnen vermijden met een' van beide zinnen weg te laten, die toch nagenoeg hetzelfde zeggen.

Later heb ik nog eene menigte van dergelijke wendingen ontmoet, waar ik er eenige zal van overschrijven :

« Deze zonden hunne kinderen naar de scholen van Roomen, alwaar zij lichtelijk met een of anderen Groote kennis maakten, en dan later op zijne aanbeveling in hun eigen land aan de eereposten geraakten. »

(*Vad. Hist.*, I, blz. 304.)

De laatste bijzin heeft zij voor onderwerp, maar tevens het betrekkelijke *alwaar* tot bepaling; doch 't was niet *in Rome*, maar in hun eigen land, dat zij later aan eereposten geraakten. De zin moest hersmeed zijn geworden, b. v. « ..... kennis maakten, op wiens aanbeveling zij later in hun eigen land aan eereposten geraakten. »

« De bataafsche krijgsheld, wetende hoe slecht het onder zijne vijanden gesteld was, volgde hen op met een talrijk leger, en naar Gelduba in, *alwaar Vocula geweest, doch aanstonds weer voortgetrokken was naar Nuyss*. »

(II blz. 73.)

Deze twee samengetrokken zinnen zijn alle bij bepalingen van plaats, maar zoo onderscheiden als *waar* en *van waar*. *Vocula* was namelijk *te Gelduba* geweest, en *van Gelduba* was hij voortgetrokken. -- *Van waar Vocula echter zonder verloeven voortgetrokken was naar Nuys* of *naar Nuys voortgetrokken* zegt omtrent hetzelfde.

« Rechimer, aan 't hoofd van een leger, leidde hem naar Roomen, *dat* andermaal ingenomen, geplunderd en geblaakt werd, *en Anthemius* in de kerk van Sint-Peeter, waar hij zijnen toevlucht genomen had, *dood geslagen*. »

(Ib. blz. 224.)

Indien de laatste bijzin, die hier als nevenge-schikt en samengetrokken naast den eersten wordt gevoegd, alleen stonde, zou de volzin luiden : Rechimer .... leidde hem naar Rome, *waar Anthemius doodgeslagen werd*; een bewijs, dat hier eene verkeerde verbinding plaats greep. Het doodslaan van Anthemius is veeleer eene hoofd- dan eene neven-gedachte; dus kon de fout verholpen worden met te schrijven : « Rechimer .... leidde hem naar Rome, dat .... geblaakt werd, en Anthemius, die in Sint-Peeters kerk eene wijkplaats had gezocht, werd doodgeslagen », of « werd in de St P. k., waar hij eene wijkpl. gezocht had, doodgeslagen ».

« ... vervolgens trok hij met zijn volk de vluchtelingen achterna, en haalde onder weg den koning in, dien hij krijgsgévangen maakte, *en* met hem zijne intrede deed te Parijs. »

(II, blz. 412.)

De laatste zin moest weer een hoofd- in plaats van een bijzin wezen, aldus : « ... vervolgens trok hij

de vluchtelingen achterna, haalde den koning in, maakte hem krijgsgevangen (*of* dien hij krijgsgevangen maakte) en deed met hem zijne intrede te Parijs ».

« Terwijl heel Vlaanderen aldus in rep en roer was, deed de engelsche bezetting van Calais .... eenen uitval in de nabijgelegen landen van Cassel, Winox-Berghe en Burburg, alwaar zij niet alleen het vee ontvoerde, maar zelfs de kerk van Loo in brand stak. »

(*Vad. Hist.*, VIII, blz. 66.)

Die Engelschen toch, die te Cassel, Winox-Berghe en Burburg (en misschien nog elders) de kerk van Loo in brand steken!

« Bij al die woestheid voegde hij nog de vervolging tegen de kerken en kloosters, wier rechten hij schond op alle wijzen en zich met geweld meester maakten van hunne goederen. »

(*Id.*, III, blz. 30, 2de uitgave.)

« En van wier goederen hij zich met geweld meester maakte » zou de rechte woordorde zijn.

« Doch tevens gevoelde hij wat al luister en gezag het bezoek van eenen Paus zijn koningschap zou bijzetten, en eene zekere waarborg worden voor de opvolging van zijn geslacht. »

(*Id.* III, blz. 11, 2de uitg.)

...En hoe dit eene zekere waarborg moest (zou) worden voor de opvolging van zijn geslacht : dat is de beteekenis van dezen verbonden bijzin.

« Na den Paltzgraaf volgde de Kanselier, belast met de opstelling en de uitvaardiging of expeditie van koninklijke verordeningen, akten van begiftiging,

of vrijverklaring, antwoorden op verzoekschriften, en alle andere stukken, welke hij mede onderteekende en er het zegel op drukte, dat met den tijd in zijne handen gesteld werd. »

(Id. III, blz. 42, 2de uitg.)

« En waar hij het zegel op drukte » meent de schrijver.

« Alles samen genomen kwamen zij echter gedurig vooruit, maar het was slechts in 998, dat Raginer voor goed boven raakte door de verovering van Bergen, hetwelk Godevaart niet meer houden kon, en sedert ophield het graafschap aan den overwinnaar te betwisten. »

(Id. VI, blz. 19, 2de uitg.)

Ik sluit de aanhalingen uit DAVID met een paar voorbeelden, die bewijzen, dat deze vorm met hem als samengegroeid was :

« Daar bevonden wij ons met een' Mecklenburger, dien wij reeds in Hongarijen ontmoet hadden, en kennis met hem gemaakt. »

(*Van Weenen naar Linz, Ischl en Salzburg. Lettervruchten van « Met Tijd en Vlijt », II, 1847, blz. 27.*)

« De stad wordt beheerscht door de dusgenaamde Hofburg, waar vroeger de hertogen van Oostenrijk hun verblijf hielden, maar door den brand verslonden, in 1800 herbouwd werd, en thans dient voor een huis van tuchtiging. »

(Ib. bl. 28.)

Wie nu echter denken zou, dat deze verkeerde vorm bij David alleen te vinden is, heeft er bij anderen zeker menigmaal overheen gelezen. Ik ook (waarom het niet bekennen?), ik heb hem gebruikt en laten drukken, en hem eerst jaren daarna opgemerkt. In *Mijne Aalmoes* staat namelijk :

« Zij grijpt zich aan de binten,
Die ze in een' oogenblik verslindt, *en*
Heur aaklig hoofd de lucht in steekt... »

Hier was gemeend : Waarna zij (de vlam) heur akelig hoofd de lucht in steekt.

« Zijne laatste gedachte was dus aan de helden gewijd, die hij in zijn meesterstuk *De Leeuw van Vlaanderen* verheerlijkte, die hij aan de vergetelheid ontrukte *en* er toonbeelden van maakte van vaderlandsliefde, Vlaamsche volksgezindheid en heldenmoed. »

(*De Vlaamsche Kunstbode*, 13^e jaarg., blz. 433.)

Om nevens de vorige te kunnen geschikt worden, moest de laatste bijzin luiden : *en waar hij toonbeelden van maakte*; maar dan is de onaangename herhaling van 't voorzetsel nog niet vermeden. Dit kan echter, met den zin aldus te veranderen : *en als toonbeelden voorstelde van vaderlandsliefde.....*; want CONSCIENCE heeft Breydel en de Conink geenszins tot toonbeelden *gemaakt* : zij waren dat, eer hij schreef; doch 't is eerst nadat hij de helden van Brugge had verheerlijkt, dat het vlaamsche volk hen naar verdienste waardeerde. Als men dit aanneemt, kan de bijzin : *die hij aan de vergetelheid ontrukte* ook wel wegblijven. — « Vlaamsche volksgezindheid » is eene volksgezindheid, die vlaamsch is; de schrijver wil, geloof ik, zeggen : *gezindheid, genegenheid voor het vlaamsche volk*.

« De moeder, eene jonge schoone vrouw, zat met het klein broerken van den knaap op den schoot, dat zij liefkoosde en zoende, *en* van tijd tot tijd ophield om haar bruinlokkig hoofd naar het knaapje,

dat nevens haar ten gronde stond, te neigen, om het met hare bruine lokken te laten spelen. »

(WILFRIED VONKHEERD, *Arm Knaapje, De Vlaamsche Lezer*, II, bl. 625.)

WILFRIED VONKHEERD (dien ik de eer niet heb te kennen) heeft eene rijke verbeelding, vertelt boeiend, schildert getrouw en met natuurlijke kleuren; daarom verdient hij aanmoediging, en deze schenk ik hem door ook op zijn gebied te jagen.

In den aangehaalden volzin komt eerst eene verkeerde nevenschikking; verder is hij wat gerekt; haar *bruinlokkig hoofd* en hare *bruine lokken* nemen te veel plaats in; *ten gronde* kon ook wegblijven.

« De gebeurtenissen van 1672 deden hem in krijgsveld treden, *die* hij echter spoedig verliet, *en* zich op de hofstede Kromwijk, aan de Vecht, ging vestigen. »

(Prof. L. G. VISSCHER. *Leidraad*, 2de deel, blz. 197.)

Dienst is van ouds, en ook in de *Bijbelvertaling* zoowel als in den mond van ons volk, mannelijk. — De nevenschikking is verkeerd; in plaats van *en* kon er b. v. *waarna hij* staan.

Hier vindt nog eene andere aanmerking hare plaats. *In krijgsveld treden*, evenals *in dienst treden*, *in verhoor ontvangen* enz. is, volgens mij, eene werkwoordelijke uitdrukking, waarbij het naamwoord zijne eigene beteekenis aflegt, om, met het werkwoord verbonden, een nieuw gedacht te vormen; bijgevolg schijnt die *werkwoordelijke uitdrukking* alle betrekkelijk woord, dat op het naamwoord alleen terugslaat, te moeten verwerpen; en gelijk men niet kan zeggen : *ik werd te negen uren in verhoor ontvangen*, **dat drie kwartiers duurde**, — als *heeren-*

knecht trad hij in dienst, welken hij weldra opzegde, zoo kan men hier ook het woord *krijgsdienst*, dat onbepaald gebruikt wordt, geenen bepalenden zin toevoegen.

Ook bij J. VAN LENNEP komen wendingen voor, als die ik bij David en anderen afkeurde, b. v. :

« Hoe hij daar kwam was ons een raadsel; maar dewijl het niet te vergen was, dat hij ons in zijn tegenwoordigen toestand daarvan de oplossing geven zoude, staken wij hem een roeispaan toe en trokken hem uit de sloot, *waaruit* hij deerlijk toegetakeld voor den dag kwam *en* nu aan den kant te beven stond als een juffershondje, buiten staat om eenig antwoord te geven. »

(FERDINAND HUYCK, *Rom. Werken*, I, blz. 291.)

Achter *en* is, met het onderw. *hij*, ook *waar* verzwegen, het eerste deel van *waaruit*, dat hier ongelukkiglijk niet dienen kan.

« Nauwelijks was hij (Hooft) bij zijn ambtgenooten binnen of een optocht van ongeveer honderd *Officieren* der *Burgerij* en van een aantal leden der *Burgersociëteiten* meldde zich bij *Burgermeesteren* aan, *en* droeg Gales weder eene breedvoerige memorie voor. »

(Id. *Leven enz.*, II, blz. 78.)

Er dient eerst gezeid, dat Gales (Mr Gale Isaac Gales, advocaat en kapitein bij de schutterij) onderwerp is van *droeg voor*. De zin *en droeg Gales... voor* is nevensgeschikt bij den voorgaanden : *een optocht... meldde zich aan*. Nevengeschikte hoofdzinnen hebben dezelfde woordorde; er moest dus staan : *en Gales droeg... voor*.

Ziehier om te eindigen nog een prachtig staal van verkeerde nevenschikking :

« De Dordtsche scheepsbouwmeester en ijverige vrijmetselaar Jan Schouten bezong die instelling zijner ingenomenheid, aan welke de niet minder met haar dweepende Witsen Geysbeek zijn prozastift wijdde, *en* voorts als niet onverdienstelijk punt- en lierdichter uitkwam. »

(Dr J. VAN VLOTEN, *Schets van de G. der N. L.*, blz. 99.)

Ter loops zij aangemerkt, dat geheel dit werkje in eenen onverteerbaren stijl voorgedragen is. De schrijver wil veel en nog meer in zeer, zeer weinig woorden zeggen, en zoo wordt zijn stijl stroef. Indien ge b. v. meent, dat er vóór hooger aangehaald uittreksel van eene hoegenaamde *instelling* spraak is, dan zijt ge mis : deze ligt opgesloten in 't woord *vrijmetselaar*, en is niets anders dan de *vrijmetselarij*, die *duistere ingenomenheid* van JAN SCHOUTEN, waar WITSEN GEYSBEEK zoodanig meê dweepte **en de schuld was, dat van Vloten den draad verloor.** — Heb ik dat niet wel nagedaan?

Rechtuit gezegd, men zou gaan twijfelen, of zulke wendingen wel af te keuren zijn; en komt er morgen of dan een geleerde, die ze (al ware 't maar voor de klucht) onder zijne bescherming neemt, *dan word ik weer een broeksken aangepast!* (Zie n° 11.)

Wat onze duitsche stambroeders daar wel over mogen denken? Want bij hen wordt ook zulk onkruid gekweekt. Zoo bij Schiller :

« Mit bunten Wappenschildern ist 's bemalht
« Und weisen Sprüchen, die der Wandersmann
« Verweilend liest und ihren Sinn bewündert. »

(*Wilhelm Tell*, erster Aufzug, zweite Scene.)

Nu zal het niemand verwonderen, dat M. EM. K.

DE BOM (dien ik ook de eer niet heb te kennen) in 1890 nog schrijft :

« Er was *een* tafel, maar Jeannette at gewoonlijk op den grond, met een tinnen panneken op den schoot, dat Andreeke niet zelden met *zijn* voet omschopte *en* zoo de spijs over haar kleed deed spatten; wat haar deed vloeken en lachen terzelfder tijd...

(*Nederl. Dicht. en Kunsthalle*, 13^e jaarg., blz. 257.)

Een goed geteekend realistisch tafereeltje! Jammer dat de spijs op het kleed der Tale spat!

15. — Duisterheid.

« In een van die sombere en vinnige gevechten, welke de geschiedenis niet heeft aangeteekend, ontving hij eene zware wonde, *waarvan* het lidteeken, lang vergeten, zich in de laatste jaren van zijn leven weder opende, en *waardoor* het zelfs in gevaar werd gebracht. »

(*Leven en Reizen van Christ. Columbus* van ROSELY DE LORGUES, uit het Fransch vertaald door G. BELINFANTE, blz. 10.)

De bijzin « *waardoor* het zelfs in gevaar werd gebracht » is nevengeschikt met « *waarvan* het lidteeken zich weder opende », en het onderw. *het* van dien zin verwijst veeleer naar *lidteeken* dan naar *leven*. Hier is dus weder duisterheid van uitdrukking. Ook is 't het lidteeken niet, maar de wonde, die weder openbreekt. Nog eene reden van duisterheid ligt hierin, dat *waarvan* en *waardoor* beide naar *de wonde* schijnen te verwijzen, terwijl slechts het eerste daarheen verwijst, en het tweede naar *het*

openbreken der wonde. Beter ware : « .... ontving hij eene zware wonde, waarvan hij het lidteeken droeg tot in eenen zeer gevorderden ouderdom, wanneer zij weder openbrak en zijn leven in gevaar stelde ».

« Hij had, vóór wat meer dan één jaar, het nieuwgebouwde schoolhuis, *waarin er op gemelde wijk eene zoo dringende behoefte was*, betrokken, sedert lang zijn vurigste wensch, en dit zou hem, ongetwijfeld, aangespoord hebben om door verdubbelden ijver eerlang een der beste onderwijzers van de provincie te worden. »

(*De Eendracht.* 26 Maart 1871.)

Wat was nu de wensch van dien goeden Baziel Bekaert zaliger? Bah bah! ik wil geene muggen ziften; 't was, meen ik, het betrekken van het nieuw schoollokaal; doch de lezer moet veel te lang naar dien wensch wachten.

Er is nog iets zeer duister in dezen volzin, hetgeen veroorzaakt wordt door eene slecht geteekende figuur, namelijk : het *vervullen* van eenen wensch, dat iemand *aanspoort*; en alsof deze spoor niet krachtig genoeg ware, legt de schrijver er de zweep van den verdubbelden ijver bij. Maar, in Godsnaam! is dat genoeg om een der beste onderwijzers te worden? Kon de goede jongen anders dan sterven, vermits er in zijn nieuwgebouwd schoolhuis eene zoo dringende behoefte was?

De volzin is te haastig geschreven. Heromgewerkt als volgt, zou hij wel iets duidelijker zijn :

« Voor wat meer dan een jaar had hij zijnen vurigsten wensch vervuld gezien, toen hij het nieuw schoollokaal had betrokken, dat op die wijk zoo dringend noodzakelijk was; en ongetwijfeld zou hij

nu, door verdubbelden ijver aangezet, eerlang een der beste onderwijzers van de provincie zijn geworden.

16. — De betrekkelijke zin mag niet te veraf staan.

« .... en te recht bood men aan Mevr. Bataille en Fauconnier benevens den juf. Fauconnier en Thery eenen bloemenruiker aan, welke tooneelisten ons menigen genoeglijken avond hebben doen doorbrengen.

(*Het Vlaamsche Volk*, 14 Mei 1871.)

Die *tooneelisten* komen daar recht bevallig achter dien *bloemenruiker!* — « Jammer, dat zij daar op hunne of hare plaats niet zijn! » bijt mevr. Grammarie mij toe. — Die vrouwen! die vrouwen!

« Dit deed mij eene vergelijking maken tusschen de onaangenaamheden, van den winter en de bekoorlijkheden der lente, en mij met de gedachten naar een majestatisch bosch, dat mij altijd *lief* is, vliegen; (*sic*) omdat ik er in de kinderjaren zoo dikwijls aan de hand mijns *geliefden* vaders henen wandelde.... »

(P. LANSSENS, *Een Droom*. — *Jaarb. van het Kersouwken*, 1871.)

Hier zou men, volgens de letter, moeten verstaan : « Dit deed me.... naar een majestatisch bosch vliegen, omdat ik er in mijne kinderjaren zoo dikwijls heenwandelde » hoewel het gedacht der schrijfster is : « Dat bosch is mij altijd lief, omdat ik er in mijne kinderjaren zoo dikwijls heenwandelde ». — Ook zou iemand, die wilde lachen, het aardig vinden, dat zij in gevorderden ouderdom *vloog*, terwijl zij in hare

kinderjaren slechts *wandelde*. — Zoo het woord *vliegen* daar zoo verre niet vooruit ware gevlogen, en naast *het bosch* blijven zitten, dan zou de zin duidelijk zijn. — *In mijne kinderjaren* ware beter, dan het onbepaalde *in de kinderjaren*.

17. — Te veel betrekkelijke zinnen achter elkander. — Te veel werkwoorden.

Het aaneenrijgen van betrekkelijke zinnen heeft altijd iets onaangenaams, b. v. hier :

« Eindelijk leidde er mij een tot bij een zeer bevallig huisje, *waarachter* een groote moestuin lag, *waarin* de weldadige natuur *den ganschen rijkdom uit den hoorn harer vruchtbaarheid stortte*. »

(Id. ib.)

De hoorn harer vruchtbaarheid moet zeker *la corne d'abondance* beteekenen! En in dit geval is *de gansche rijkdom* (beter *al den rijkdom*) overbodig. — *Waarachter... lag* kon zeer wel vervangen worden door het bevattende *met*, en dan kon men eenen fatsoenlijken volzin vormen, b. v. als volgt :

« Eindelijk.... huisje met een' grooten moestuin, waar de weldadige natuur heel den schat harer vruchtbaarheid in uitstortte. »

« Thans zijn die fraaie breede grachten voor ons oog verborgen door een netwerk van touw en zeilaadje, aaneengebonden door honderden van sprieten en masten 1, rustende op de houten en ijzeren zeekasteelen 2, die achter den dijk liggen 3, welke dat gedeelte van het Y tot het Oosterdok maken 4.

(M. WESTERMAN. *Amsterdam, Nederlandsch Tijdschrift*, 2° jaarg. (1864) 2° afl., blz. 211.)

Lang en zwak, als eene nieuwerwetsche uiteenschuivende hengelroede!

Gelijk de heer WESTERMAN zinnen, zoo hoopen andere, en ja zeer voorname schrijvers, zeker in tijden van verstrooidheid, werkwoorden opeen, als :

« Het rijm *schijnt* veeleer niet *te hebben kunnen worden vermeden* dan *gezocht te wezen*.

(NIC. BEETS. *De Reizangen in Vondels Treurspelen benevens andere opstellen*, blz. 39.)

« Met eenen moed en eene standvastigheid, die beter *hadden kunnen besteed zijn* geworden. »

(J. DAVID. *Vad. Hist.* XI, blz. 12.)

M. W. ROSIER (in 't reeds gemelde *Jaarb. van het Kersouwen*, art. *de Zinnelooze*) is gaarne in goed gezelschap; daarom schrijft hij :

« Vader Bruggelinckx voelde eene innige blijdschap in *willen te veinzen niet te weten* hetgeen iedereen in het dorp bekend was. »

18. — Fransche Constructie.

« Toen in het jaar 30 de broederband die België aan Holland hechte werd losgebroken, men weet dat het geenszins uit eerbied was voor onze nationaliteit, dat Frankrijk die geweldige scheuring hielp ten uitvoer brengen. »

(ALFONS CARLIER, zie n° 11.)

N. B. De tweede zin is geene parenthesis, gelijk men zou kunnen gelooven.

Alle spraakkunsten leeren, dat er omzetting plaats heeft in den hoofdzin, wanneer deze door eenen bijzin wordt voorafgegaan. — « Slechts bij

« wijze van uitzondering », zegt VAN BEERS, « wordt, « vooral bij de voorwaardelijke zinnen, in den nazin, « de regelmatige woordorde gebezigd..... om den « inhoud des nazins sterker te doen uitkomen, b. v. « *Zoo hij maar wilde, hij zou wel kunnen.* Desge- « lijks na den veronderstellenden : *Hoe lief* hij mij « ook is, ik kan het hem toch niet vergeven. »

Hier wil ik geenszins den hoofdzin *men weet* zien omzetten : dit zou den volzin niet verbeteren, integendeel; maar ik zage hem gaarne op eene ondergeschikte plaats zetten en den zelfstandigen zin in eenen hoofdzin veranderen, waar de bijwoordelijke : *toen de broederband ..... werd losgebroken* zou van afhangen, aldus :

« Toen de broederband ..... werd losgebroken, was het geenszins uit eerbied voor onze nationaliteit, gelijk men weet, dat Frankrijk..... »; of anders :

« Men weet dat, wanneer de broederband .... werd losgebroken, het geenszins uit eerbied was..... »

In den volgenden zin schijnt nog duidelijker uit, dat de schrijver weleens zijne gedachten in eenen franschen vorm giet :

« Uit die verklaring blijkt, dat, *was het niet geweest van de krachtdadige werking van Lord Palmerston* tegen de politiek van Frankrijk, België was door Frankrijk ingelijfd. »

De laatste zin is een zelfst. bijzin, onderwerp van *blijkt*, en vraagt de ondergeschikte woordorde : *België door Frankrijk (of liever, om de onaangename herhaling te vermijden : door dit land) ingelijfd was.*

Was het niet geweest enz. zou in goed vlaamsch luiden : *zonder de krachtdadige werking van Lord Palmerston.*

19. — Woordensmederij.

De overijling doet vele misslagen begaan. Vlug schrijven en goed schrijven gaan zelden gepaard; hoe vlug onze opvatting ook zij, toch gebeurt het, dat zij vraagt om te verpoezen of op stap te gaan; in zulke oogenblikken is 't beter haar den toom op den nek te leggen, dan haar van de zweep te geven. Er zijn tijden, dat het ons onmogelijk is duidelijke groepen of beelden voor onzen geest te roepen : dan stelle men liefst het schrijven uit tot eene gunstiger gelegenheid; andermaal voelen wij de juiste uitdrukking, het alleen gepaste woord in ons geheugen zweven, zonder het te kunnen vatten : volgen wij alsdan de duivenmelkers na, en wachten wij geduldig tot het neerkome. Geduld oefenen komt overal en iedereen te pas, en op het gebied der letterkunde bijzonder is langzaam gaan de beste middel om snel te vorderen; want verbeteren vraagt veel tijd, en niet zelden komt er lapwerk van. Jongere schrijvers vooral moeten zich die waarheden ten nutte maken. Ten bewijze dienen de volgende voorbeelden :

« Wij zijn nog zoo *onvoorzienend*. »

Toen ik dat las, dacht ik bij mij zelven : Oppassen is de boodschap, anders zult ge binnen kort wat *zien*en! — en ik schoot hem.

Op hetzelfde veld, op het gebied van het antwerpsche *Handelsblad*, kan men er soms nog andere schieten als b. v. *de bestedene prijzen*, die dan niet zelden naar andere streken, als b. v. naar den *Onafhankelijke* van Hasselt overloopen, waar ze, onder den invloed van licht en lucht, weleens in *besteedde prijzen* veranderen, tot zij, na zorgvuldige kweeking, hunne natuurlijke gedaante van *bestede prijzen* terugkrijgen.

« Al onze krachten inspannende, *ijlden* wij in aller haast den *noodkretenden* jongeling *toe*. »

(WILLEM ROSIER, reeds gemeld.)

Toeijlen moet *te gemoet ijlen* zijn. — In aller haast vormt een pleonasme met *toeijlen*. — *Noodkretenden*, bijvoeglijk gebruikt deelwoord; *noodkretend*, deelwoord van *noodkreten*; en *noodkreten* komt dus rechtstreeks van 't naamwoord *noodkreet!* — Zouden wij niet moeten *vreugdekreten* en *feestgebaren* bij de geboorte van dien nieuwelings?

In dezelfde bijdrage, blz. 109, wordt gesproken van een *bedwingloos draven*, en in de *Vlaamsche Kunstbode*, 1872, blz. 514, van *wiedloos onkruid*. — *Loos* beteekent *zonder, berooving van* 'tgeen door het naamwoord wordt uitgedrukt. *Bedwingloos* zou dus *zonder bedwing* moeten beteekenen, welk laatste woord als naamwoord niet bestaat; terwijl *wiedloos*, van 't oude *wiede*, in 't engelsch *weed, onkruid*, zooveel zou willen zeggen als *zonder onkruid*, ofschoon de schrijver *onuitwiedbaar* heeft gemeend.

Wel zegt Dr W. BRILL : « *Loos* vormt adjectieven... 2) soms van werkwoorden : *reddeloos, stoorloos, roekeloos* van het oude *roeken*, dat is *zich bekreunen* »; doch ik geloof, dat men wel doet met dien regel niet onvoorwaardelijk aan te nemen. Men ziet het, Dr BRILL geeft weinig voorbeelden, waar *loos* achter een werkwoord komt; hij gebruikt zelfs bij voorzorg het woordje *soms*, zoodanig dat de regel wel op ééne enkele uitzondering zou kunnen uitkomen. Inderdaad *roek* is een naamwoord dat *zorg* beteekent; *roekeloos* is dus zooveel als *zonder zorg* of *vooruitzicht*.

Wat *storen* betreft, bij dat woord zegt hoogleeraar J. VERCOULLIE in zijn *Beknopt etymologisch Woordenboek der nederl. taal* :

« *Storen*, o. w. Mnd. id. + Ohd. *storen* (Mhd. *steren*, Nhd. *stören*), Ags. *styrjan* (Eng. *to stir*) : niet verder op te sporen. »

Het is dus niet bewezen, dat het werkw. *storen* geen naamwoord tot grondslag hebbe; maar totdat zulks bewezen worde, zij het mij toegelaten eenen ekel aan het woord *stoorloos* te hebben en het niet te gebruiken : *ongestoord* kan goed zijne plaats bekleeden. — Zoo ook denk ik over *beweegloos* : het vervangt wederrechtelijk *onbeweeglijk*, *onbeweegzaam*.

Reddeloos valt in den algemeenen regel. Immers Lambert ten Kate zegt in zijne *Aenleiding*, II, blz. 330 :

« .... en datzelfde zakelijke deel vertoont zig in ons oude *Redde*, nu *Reddinge* .... waarvan ons *Redden*. »

Reddeloos is dus *zonder redding*.

En al zinge ook J. VAN LENNEP (*Saffo*, 5de bedrijf, 4de tooneel) :

« Te *duldloos* is mijn smart »,

ik teeken verzet aan tegen *duldloos*, voor *wat niet te dulden* of *onuitstaanbaar* is, gelijk tegen alle indringers, al waren zij dan ook *des fils à papa*, en in onze beste woordenboeken opgenomen!

Doch de gewoonte is eene tweede natuur, en daarom zal men voortgaan met die woorden te gebruiken, gelijk men een aantal indringers gebruikt. In de *Eendracht* van 21 mei 1871 komt men b. v. menschen tegen, die *eene wereldberoemdheid* hebben verworven! Dat woord, ofschoon ik het ook wel versta, komt mij als een vreemdeling voor. 't Is al fraai dat we *wereldberoemd* dulden, we hebben met

zijne sleep geen uitstaans; wie **eene** *wereldberoemdheid verwerft, wordt wereldberoemd.*

« Zijne ouders vonden *geradig* hem te verwijderen. »

(M. g. Jaarb. van 't Kers. blz. 70.)

Wat *te raden* of *aan te raden* is heet *raadzaam* of *geraadzaam*, soms wel *geraden*.

Maria-Elisa (*Vlaamsche Kunstbode*, 3de jaarg., blz. 289) hoort ook tot de smedersgilde. In het *kerkportaal* smeedt zij een *doorngekroond hoofd*, *goudglanzend haar* en een' *zaligen glanslach!*

Doorngekroond en *goudglanzend* moeten hier beteekenen : *met doornen gekroond* en *glanzend van goud*. Ik zal die uitdrukkingen niet op eigen gezag veroordeelen, dewijl ze dan licht in beroep konden gaan; ik geef liever Dr BRILL de zaak in handen. Hoor, wat die zegt (D. I, §. 37, 1, 2, Aanm.) :

« Ons taalgebruik wraakt zulke samenstellingen, « waarbij het bepalende woord tot het bepaalde « woord in eene betrekking staat, die door geenen « in onze taal zelve bestaanden grammatischen vorm « kan worden uitgedrukt. Zoo kunnen wij geene « samenstellingen vormen als in het Sanskrit : pati- « gushta (*door haren man bemind*), in het Baktrisch : « Mazdadâta (*door Mazda gegeven*), in het Grieksch « en Gotisch : χερσποίητος en handuvaurhts (*door de « hand gemaakt*). Immers *manbemind*, *Godgegeven*, « *handgemaakt*, laat zich in onze taal niet zeggen, « en de reden is deze, dat wij geenen naamval « bezitten, als welken die andere talen in haren « ablativus of dativus bezaten. »

Wat het woord *glanslach* betreft, dat is (ik moet het bekennen) regelmatig gevormd gelijk ons *glimlach*, *grimlach*, *grijnslach*; ook heb ik er niets tegen,

dan dat het een nieuw gesmeed woord is, waarvan ik de noodwendigheid niet inzie, dewijl wij het met onzen ouden maar steeds onverdoofden *glimlach* zeer goed kunnen doen.

Ook SLEECKX (*de Straten van Antwerpen*, I,) hamert er lustig op toe, en maakt *vreugdestralend*, (blz. 113), *woordkarig* (blz. 102) en *woordkarigheid* (blz. 101). — Zoo Dr BRILL dat zag, wat zou hij « *een gezicht snijden!* » — Deze laatste uitdrukking komt op blz. 98 van 't zelfde boek voor; zij is echter, voor zooveel ik weet, hoogduitsch, niet nederlandsch.

Het aanwenden van woorden in eene andere dan hunne natuurlijke beteekenis kan ook tot de woordensmederij gerekend worden. Welnu, in 't m. g. *Jaarb. van het Kers.*, bl. 75, lees ik :

« .... Maar de tijd nadert, hoe zal 't met uw *exaam* (men zegt in 't enkelv. *examen*) afloopen? Daar zult gij u *over geene dicht- of letterkunde te verantwoorden hebben.* »

Ja en neen. Hij zal zich te verantwoorden hebben over het gebruik van zijnen tijd, dien hij aan wat anders dan aan de studie der natuurlijke wetenschappen heeft opgeofferd. — Doch de schrijver moest hier niet *zich verantwoorden* gebruiken, want *verantwoorden* onderstelt het een of ander *beheer*, de eene of andere *schuld*; 't was *antwoorden* dat er staan moest. « Daar zult gij op geene vragen over dicht- of letterkunde te antwoorden hebben — *of* daar zult gij geene vragen over d. en l. te *beantwoorden* hebben. » — Zich verantwoorden is *se jústifier*, *s'excuser*.

« *In zorgelozen arbeid...* »

(K.-L. LEDEGANCK, *de Bedelaar*).

Zorgeloos heeft eene te bepaald slechte betekenis om bij *arbeid* te kunnen gevoegd worden; *in onbezorgden arbeid* zou beter zijn.

Het teere knopje *ontluikt zijn blaren*.
Het joelend windje, (*sic*) zoelt het kruid.

(J. HOSTE, *de Veldbloem*, Cantate, blz. 2.)

Ontluiken is onovergankelijk.
Zoelen ken ik niet.

Bij J. VAN LENNEP (*Marino Faliero*, 2de bedr., 2de toon.) komt :

« Zijn zaak is zekerlijk *belangloos*. »

Belangeloos is iemand, die niet uit belang handelt (*désintéressé*); doch hier zou het woord moeten beteekenen *van belang ontbloot, zonder belang, niet belangrijk*.

In het 4de tooneel zegt hij :

« De zeeman *deelt* zijn spijt »,

terwijl *deelt in zijn spijt* of beter *neemt deel in (aan) zijn spijt* de vorm is, waar elkeen die gedachte zou insteken. *Deelt zijn spijt* (*partage sa peine, sa rancune*) kan goed fransch zijn, maar goed nederlandsch is 't niet.

Vrouw COURTMANS (*Bertha Baldwin*, blz. 7) zegt :
« Doch zij, die reeds groote blijken had gegeven van *overmacht op zich zelve*, weerhield zich. »

Overmacht op zichzelve is *zelfbeheersching*. Met dit laatste woord te gebruiken, vermijdt men nog de onaangename herhaling van *zich*.

In zijne *Archeologische Wandelingen* (Belfort, december 1890, blz. 352) onthaalt ons de heer VAN DEN GHEYN op een prachtig neologism, waar hij zegt :

« Hij kon beurtelings de eene ter hulp der andere vragen en zoo gedachten en effecten uitwerken **on te verwezenlijken** door iemand slechts in één vak te huis. »

Gedachten uitwerken of *verwezenlijken en effecten te weeg brengen* ware misschien verkieslijk; — *door iemand slechts in één vak te huis* is tamelijk stijf voor *door iemand die slechts in één vak bedreven is*; — maar **on te verwezenlijken** is van eene stout-, ik ging zeggen van eene roekeloosheid, eens onversaagden archeoloogsvolkomen waardig! 't Is schier on te gelooven!

Doch de aangehaalde schrijvers gebruikten voor hunne smederijen ten minste inheemsch metaal; in Holland zijn er, die exotieke materialen utiliseeren, en met veel aplomb, hoor-je! Zoo Dr J. DE JONG (in de *Portefeuille*, overgenomen door de *Vlaamsche Kunstbode*, maart 1890) :

« Wanneer ik nu nog « Hansken van Gelder » noem, dat, door C. van der Linde te Dordrecht *gemise-en-scèneerd*, ook als opera met bijval is uitgevoerd, de Vondel-hymne (tekst van Schaepman) en de Thorbecke-cantate vermeld (gedicht van Schimmel), dan heb ik wel het voornaamste uit Nicolai's werken aangestipt. »

Als ik *noem* en.... *vermeld*, dan heb ik *aangestipt*!

De gansche phrase is coulant gestyleerd. De suaviteit van zulke producten goûteert zich, maar explikeert zich niet. — O VAN DER LINDE! *mise-en-scèneer* ons nog meer zulker gewrochten! Als

ik slechts nu en dan zoo ééne beoordeeling kan aanhalen, zullen mijne lezers mij goêlijk vergeven, dat ik in dit boekje zoo dikwijls *ge-coq-à-l'âneerd* heb!

20 — In- met- op verlof.

De heer DE BRUYNE, onder n^r 9 reeds aangehaald, en die 't overigens met onze moedertaal zeer goed voor heeft, gaat op blz. 578 van *het Belfort* (1sten jaarg.) voort:

« Zelfs in van Beers' jongst verschenen bundel stuit men op enkele Fransche uitdrukkingen, zoo als o. a. den titel *In verlof*, dat letterlijk het Fransche *En congé* is, en, om zuiver Nederlandsch te zijn, *Met verlof* luiden moest. »

Met uw verlof, heer DE BRUYNE, onze echtvlaamsche jongens gaan op *verlof*, gelijk mijn oude Meester zelf in zijnen jongen tijd, naar antwerpsch gebruik, zeker op *vacantie* ging. — Die voorzetsels kunnen iemand toch wat spels leveren!

21. — Vreemde Wending.

Een aardig staalken van zinnbouw is het volgende, voorkomende in 't Mengelwerk van *het Vlaamsche Volk*, 20 oogst 1871, en getiteld *Nora*, door H. KEURVELS:

« Hij heeft haar verteld hoe hij, *door zijn broeder de plaats van secretaris te verliezen*, alleen de steun van het huishouden geworden was. »

De verkorte zin: *door.... de plaats van secreta-*

ris te verliezen kan geen ander onderwerp hebben dan *hij*; de schrijver dacht aan een ander, en heeft dat, tegen alle gebruik, in dezen verkorten zin uitgedrukt; zoo komt het dat het gemeente onderwerp, *zijn broeder*, daar nu, uit hoofde zijner betrekking, in den nominatief staat, terwijl het bedeesd omkijkt naar het voorzetsel *door*, dat zijn recht wil uitoefenen en den accusatief vereischt. — Met het bedrijvend deelwoord zou de zin te stijf geweest zijn; ons volk houdt van geene wendingen als : *hoe hij, zijn broeder de plaats van secretaris verloren hebbende.....* Om deze gedachte juist uit te drukken, zou het de voegwoordelijke uitdrukking *met dat* gebruiken, dat door het preutsch purism ook al in den vergeethoek is gestopt, en zeggen : « Hij heeft haar verteld hoe hij alleen de steun van 't huisgezin was geworden, *met dat* zijn broeder de plaats van secretaris verloren had. »

22. — Is er een gebouw?

« Het zoeven vermelde voorstel, om tot behulp eene loods of tente in te richten, heeft het rondsluipende praatje steeds aan den gang gehouden, om het, in alle zijne deelen, zoo bewonderenswaardige en doelmatige gebouw, voortdurend met den naam van houten loods te bestempelen.

« Dat gebouw, hetwelk van af zijn stevige fondamente, en den, boven den beganen grond, steenen borstwering, van den beginne aan er op ingericht werd, om in stede van zijn houten omkleedsel, in later dagen, geheel van steen te worden opgetrokken. »

(Een blik op de historie van den Amsterdamschen Schouwburg, verschenen in de Nieuwe Rotterdamsche Courant en overgenomen door de Eendracht, 3 december 1871.)

Het tweede alinea blijkt slechts de voortzetting te zijn van het eerste, waarachter een komma staan moest in plaats van een punt. Ik heb overigens de zinscheiding gelaten gelijk zij was; onnoodig te doen opmerken, dat ze er grillig uitziet.

De uitdrukking *van af* is door Dr A. DE JAGER in *de Toekomst* (1873, blz. 469 en vlg.) meesterlijk veroordeeld geworden. *Van* en *af* worden in onze taal weleens met elkander verwisseld; zoo kan men zeggen : *ik weet er niet van* en *ik weet er niet af*; doch *van* komt altijd vóór, *af* altijd achter het naam- of bijwoord : *van de eerste dagen af, van Mechelen af tot Brussel toe, van heden af*. — « *Van af Antwerpen* is en blijft wansmaak, zegt de Jager. « En schijnt er niets tegen te doen — zoo gaat hij « voort, — dat men zich dan ten minste ook in « dwaasheden gelijk blijve. Men zegge dan ook « voortaan : *Van af Antwerpen tot toe Brussel*. De « woordjes *tot* en *toe* staan tot elkander in dezelfde « betrekking als *van* en *af*, en *tot toe* beantwoordt « volkomen aan *van af*. »

Verder bemerkt men *den steenen borstwering* (vr.), die echter tegen de pijlen der critiek niet beschut is.

Dan werd dat gebouw van den beginne aan erop ingericht, om in stede van zijn houten omkleedsel, geheel van steen te worden opgetrokken.

In stede van zijn houten omkleedsel : dat is klaar voor die weten, wat de schrijver zeggen wil; doch naar de uitdrukking zelve te oordeelen zegt hij : *Het gebouw werd in steen opgetrokken, in stede dat zijn houten omkleedsel in steen opgetrokken werd!*

Van de kwistige wijze, waarop de schrijver de voorzetsels gebruikt als : *van, aan, op, om, in*, wil ik niet gewagen : dat hoort tot den halsbrekenden stijl;

doch ik wil met hem aanvangen om zinnen te bespreken, die ik in *de Toekomst* gedoopt heb met den titel van :

23. — Geduld-op-de-proef-zettende zinnen.

Wat stroeve en gezochte titel is dat? hoor ik den lezer vragen. — Geduld, lezer lief! ik heb er nog schoonere geschoten dan : *de boven den beganen grond steenen borstwering*. Oordeel liever :

« *Een* in vollen ren op zijn wit schuimend paard dwars over het veld rijdend jong Pruisisch *huzaren-officier* trok spoedig mijne aandacht. »

(*Het Handelsblad* van Antwerpen, 8 august. 1870.)

Dat is er een uit den tijd van den fransch-duitschen oorlog; een die vast uit het gestoorde Ardennerwoud overgelopen was. Omtrent dien tijd liepen er nog andere :

« Men verneemt dat voor *de* door het Zeeuwsche genootschap der wetenschappen gehouden wordende *tentoonstelling* van Zeeuwsche oud- en merkwaardigheden vele en zeer belangrijke voorwerpen zijn ingekomen. »

(*De Eendracht*, 14 augustus 1870.)

Wie zal nu nog zeggen, dat onze taal niet welluidend is, niet samenvattend, niet kernachtig en vooral niet duidelijk voor elken Waal, die den regel kent : *Lorsque les adjectifs sont modifiés par plusieurs mots, le tout s'énonce devant l'épithète.* (E. van Driessche.) ? En wie bemerkt niet, dat de correspondent van 't *Handelsblad*, alvorens de huzaren-officier zijne aandacht trok, zijnen neusnijper

moest vatten, dien met de slip van zijne jas afvagen, en hem vervolgens op zijnen gevel planten; en dat papa RENS zijnen volzin alleen uitrekte, om de uitgestrektheid der tentoonstelling beter te doen uitkomen!

Dat zulke voorbeelden vruchten dragen valt lichtelijk te begrijpen. De kleine vlaamsche blaadjes, die op het *Handelsblad* azen als de vliegen op eene pereschil, achten zulke zinnen *diepzinnig*; hunne lezers vinden daarin meer stof tot overdenking! Hier volgt een voorbeeld, dat *het Maaseiker Weekblad* gansch alleen heeft gewrocht :

« Welnu, Jan, wat nieuws in de stad, vraagt aan den huisbaas *een* met fijnen neus en blinkende oogen *kleine boer*. »

Dat belooft immers!

Doch voor zulke bladen moet men toegevend zijn; hunne uitgevers-opstellers zijn doorgaans van goeden wil, en onder hen zijn er velen, die terechtwijzingen in dank aannemen; in literarische tijdschriften en boeken echter moest men geene horende zinnen tegenkomen als :

« Gedurende geruimen tijd arbeidde hij (Lodewijk-Frans Durllet) in de hoofdkerk te Antwerpen aan de versieringen van den hersteld wordenden toren. »

(*De Eendracht*, 4 juni 1871.)

Zulke verkorte bepalende zinnen onder den vorm van een verbogen bijvoeglijk naamwoord worden door VAN BEERS streng afgekeurd, en waarschijnlijk door alwie ooren heeft.

« Van Multatuli (Douwes Dekker) *den* schranderen, ook hier te lande, vooral bij de letterkundigen

gunstig gekenden *Noord-Nederlandschen (sic) schrijver*, verscheen dezer dagen een nieuw werk : Miljoenen-studiën. »

(*De Eendracht*, 14 jan. 1872.)

Die verwijdering des zelfstandigen naamwoords van zijn lidwoord of determinatief, behalve dat er de duidelijkheid en vloeiendheid door belet worden, vermoeit uitermate den lezer, en doet hem weleens zenuwachtig het boek in de handen wringen. Lees b. v. het volgende :

« Het tooveren met de taal geschiedt door *de* in het vermogen des dichters staande, of in duizend toepassingen telkens weder gelukkig gevondene, krachtige, welluidende, volkomene (en daardoor voor allen, die het vereischte gehoor hebben, verstaanbare, ofschoon in den grond geheimzinnige) *samenwerking* van de beteekenis der woorden met den klank der woorden, van den zin met den vorm, de afmeting, den galm der volzinnen en hunne onderlinge betrekkingen — van den inhoud, in één woord, met het muzikale der taal. »

N. B. Ik heb er de parenthesis niet bijgedaan; de volzin is *letterlijk* getrokken uit het reeds aangehaalde werk van Dr NICOLAAS BEETS : *De Reizangen in Vondels treurspelen, benevens andere opstellen*, blz. 39.

Is 't niet jammer, dat een man als N. BEETS ons zoolang naar zijne *samenwerking* laat wachten, om onze taal van *zulke* den geest uitermate vermoeiende en, ofschoon grammaticaal juiste, toch van vloeiendheid beroofde *volzinnen* te zuiveren?

Zie zoo! dat is er een van eigen maaksel op den hoop toe!

In *de Wartburg* (zelfde boek, blz. 68) staat :

« ... een krijg *van* — de nu *onschadelijkste* (zie n^r 7) en minst strijdlustige wezens der bekende aarde — dichters. »

Dat is immers raadselachtig! Wie zou in staat zijn om dien zin bij bloote voorlezing te doen verstaan?

« Eneas heeft... *aan een* der door het lot hem jegens Italië opgelegde *plichten* voldaan. »

(S.-J.-E. RAUE. *Virgilius*, II, blz. 262.)

Gelukkig, dat de verzen van denzelfden schrijver zoo stroef niet zijn!

Den 27 september 1873 gaf het *Dagblad van Zuid-Holland en 's Gravenhage* ook een staaltje van gecascadeerden stijl, namelijk :

« Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden (?) heeft, bij eigenhandig schrijven, zijn dank betuigd aan den Heer J. A. de Bergh, voor de aanbieding van *diens* dezer dagen in het licht gezonden *geschrift*, getiteld : Antwerpen en het XIIIe Nederlandsch Taal- en Letterkundig Congres, 't welk een zeer belangwekkend verhaal bevat van *het* op en bij gelegenheid van dat letterkundig bijeenzijn *verhandelde en gebeurde*, met verzekering tevens van 's Prinsen ingenomenheid met het genoemd werkje. »

Als dát onze moedertaal was, zouden de franskiljons gelijk hebben met ze te bespotten! Maar, God dank! zoo schrijft niemand, tenzij misschien de dooven. Wie hoort wat hij schrijft, en daar tevens acht op geeft, kan zulke volzinnen niet samenflansen.

Er zijn echter schrijvers, die in 't vervaardigen van geduld-op-de-proef-zettende zinnen een buitengewoon genoeg vinden, zoodat ze die twee aan twee, als een dubbelspan, mennen, met gevaar van hals en been te breken. Hoor liever G. BELINFANTE op

blz. 10 zijner vertaling van Rosely de Lorgues' *Leven en Reizen van Christophorus Columbus* (N. B., den draver rechts zal ik in *italiek*, den draver links in *normandisch* harnas steken) :

« *Dom Henriquez, die zich* ver van het gewoel van het hof, in de Algarven, in de diepte van eene baai van kaap Sacrum, gemeenlijk genoemd Sagres, op eene schilderachtige hoogte, van waar men een wijduitgestrekt vergezicht heeft op de zee, **had teruggetrokken, liet zich daar een paleis bouwen,** geschikt voor de studie der cosmographie. »

Hier in België wordt *die soort van* sterk op het zenuwgestel werkende en derhalve voor de gezondheid der lezers zeer schadelijke, ofschoon voor ons, vlaamsche schrijvers (getuige het onderhavige voorbeeld) nog al in de hand vallende *wendingen* maar zeldzaam aangetroffen, en daar moet ik mijne vlaamsche broeders van herte geluk om wenschen.

In *de Belgische Illustratie* (1877-78, blz. 338) komt echter een voorbeeld van cascadeerenden zin voor, zoo mooi als er in Noord-Nederland ooit gefabriceerd werden. Hij luidt :

« Abd-el-Kaders vlugge ruitersbenden waren opgewassen tegen de wereldvermaarde kavalerie der Franschen, en *de* door het godsdienstig fanatisme tot doodsverachting opgezweepte *moed der* in hunne lange burnous te voet strijdende **Algerijnen**, (sic) deed hen *waardige* tegenstanders zijn van de bewonderenswaardige fransche infanterie, zoodat de worsteling niet anders dan langdurig kon zijn. »

Ziedaar eene opeenhooping van gedachten, welke iemand letterlijk verstikken. En wat steekt er toch wel in dien langen zin? — « De strijd kon langdurig en bloedig wezen, want de macht van Abd-el-

Kader was zoo geducht, als die der Franschen. » — Maar die hoofdgedachte ligt begraven onder eenen hoop bijkomende omstandigheden, die ofwel onderdrukt, zoo niet afzonderlijk voorgesteld moesten worden. *Zóó arabisch* : dat woord kon wegblijven, daar de ruitersbenden van Abd-el-Kader geene andere dan arabische waren. Van *wereldvermaard* (dat onder de woorden valt in n° 19 reeds behandeld) kon de eerste helft gemist worden; oudtijds stelde men zich met nog minder tevreden, daar men zeide : *een ridder mare*, voor een vermaard ridder. — *Godsdienstig* is ook overtollig bij *fanatisme*, vermits *fanum*, dat is *tempel der godsspraken*, aan dit woord tot grondslag ligt. — De *lange burnous* der Algerijnen kunnen ook niets tot hunne dapperheid bijdragen, veeleer hen hinderen. Het *bewonderenswaardige* der fransche infanterie kon gemakkelijk wat besnoeid worden, al ware 't enkel om niet tweemaal *waardige* op twee regels te hebben; zoodat er omtrent zou overblijven als volgt :

« Abd-el-Kaders vlugge ruitersbenden waren opgewassen tegen de vermaarde kavalerie der Franschen... »

En hier zou men achter 't voegwoord *en* wel gaarne de *voetgangers* bij de *ruiters* zien; doch men ziet alleen hunnen *moed*, en nog wel eenen *moed*, die van de *zweep* krijgt! 't Ware, dunkt me, beter aldus voort te gaan :

« ... en de moedige algerijnsche voetgangers, door hun fanatisme tot doodsverachting opgezweept, waren duchtige tegenstanders van de dappere fransche infanterie, zoodat... »

Nu blijft er nog op te merken, dat het fanatisme zoowel aan de arabische ruitery als aan 't arabische voetvolk eigen is.

24. — Wiskunstige zin.

In de meermaals aangehaalde *Schets van de Gesch. der Nederl. letteren* van D^r VAN VLOTEN komt een volzin, die uitmuntend geschikt moet zijn om door de studenten vanbuitengeleerd te worden.

« Van de vier eerstgenoemden [namelijk Beeloo, Engelen, van der Hoop en Jac. van Lennep] *hadden* Engelen de oude en de Hoogduitsche letteren, van Lennep, de oude en de Fransche en Engelsche vooral beoefend; Beeloo en van der Hoop meer uitsluitend van de Engelsche en Fransche werk gemaakt, en waren daarbij deels vertalend en navolgend, deels zelfstandig dichtend opgetreden. » (Blz. 107.)

Hadden moest *had* zijn : dat is klaar. Maar daarmêe is de verkroeste zin nog niet gefelisch geworden; want :

Engelen + van Lennep + Beeloo + van der Hoop = 2 oude talen + hoogduitsch + 3 fransch + 3 engelsch;

maar :

v. L. + B + v. d. H. = 3 fr. + 3 eng. + oude.

Ergo : wie uit deze twee equaties niet afleiden kan, hoe 't in den laatsten tijd met de nederlandsche letteren uitzag, die kent geene mathesis!

25. — Verzenbouw.

Wordt ons proza met stroefheid bedreigd, niet minder onze poëzie, vooral sedert dat de versvormen der ouden (bij kenners met reden bewonderd) door gemakzieke zangers nageaamd, maar, helaas! niet bestudeerd worden.

Aanmerkingen zouden hier weinig baten; anders zou ik zeggen, dat b. v. de volgende verzen geene jamben zijn :

- « Wie *en* wat zijt ge, o mensch... »
- « Wis, zoo nog eens voor u 't uur *der* vergelding slaat... »
- « Moest *het* gedonder duren... »
- « Een woord, de drijfveer, ja, dat Hij het *heelal* schiep. »
- « *Voorwaarts* met trouw en moed.
- « Daar toont ons *de* historie... »
- « Ons huisgezin met *een* nieuw pand... »
- « Hem nu al juichend *te* gemoet... »
- « Ach! sprak hij tot zijn *gemalin*... »
- « Om zich *Gode* op te dragen... »
- « Het menschedom, dat in slavernij *neerknielde*... »
- « En liever dan met ons *pen*, zouden
Wij hem *ter* dienst staan met ons hand. »
- « Maar *geen* wond kan uw boezem raken... »
- « En voelde zij ook de aard
- « Beneden haren voet in brand *slag op slag* schokken... »;

dat de volgende uitdrukkingen te hard zijn voor een. geoeffend oor :

- « Verrukt 't gevoelig hart, geeft 't lichaam kracht en leven. »
- « Kanonnen, eindigt 't vuren... »
- « Met 't kruisbeeld aan het hart... »
- « Van uit 't graf naar boven stijgt... »
- « Lost dan 't harte, heft 't naar boven... »
- « Stijgt 't juublend feestgezing naast 't dankgebed ten hoogten... »
- « Sinds luttel dagen slechts had 't onbezonnen
Belgie
Verbroken en vertrapt den broederlijken bond... »
(die het versmachtte!);

dat uitlatingen als in :

« Wat zei hem 't *vooglied* uit de vert'... »
« De *prachtge* zon... »

niet zijn toegelaten, daar de weggelaten deelen *el*
en *ig* te zeer zakelijke deelen der woorden zijn;

evenmin als verkortingen in den aard van :

« G'hebt (voor ge hebt), g'hem, d'handen, de
zeegnend'hand » ;

ik zou ook doen opmerken, dat in de volgende
watersnoodverzen :

« Ziet gij die moeder niet, dielangs en twijg en stammen
Met haren zuigling vlucht... »

een colossale stop voorkomt, aanzienlijk genoeg om
eene dijkbreuk te herstellen;

dat in :

« Als aan een knaap het vrijheidsuur
Zijt gij mij, Laura, even duur »

ook een modelstop is ingelascht, enz. enz.; doch mij
zou geantwoord worden, dat ik van de *vrije vers-*
maten niets af begrijp; daarom laat ik dat potje
maar gedekt, en hoop, dat de auteurs der aange-
haalde brokken het mij niet kwalijk zullen nemen,
in strijd met mijn opgegeven plan, hunne namen
weggelaten te hebben.

26. — Zilvergoud.

Heb ik onder n° 19 tegen neologismen en ver-
keerd gebruikte woorden geschermd, thans ben ik
zoo vrij aan de belanghebbenden nogmaals een woord
voor te stellen, een woord van eigen maaksel, dat

naast zijne ouderen wel eenigen dienst zou kunnen bewijzen. Reeds den 4 juni 1871 heb ik het in *de Eendracht*, en nadien in de *Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde* aanbevolen; en daar ik na twintig jaren nog niet van gedacht veranderd ben, laat ik die aanbeveling hier volgen, en met des te meer vertrouwen op een gunstig onthaal, daar de *Spectator* van 22 nov. 1890 schreef : « Delven wij « oude pittige woorden en kernachtige zegswijzen « op, die indertijd het gehoor streelden, *smeden wij* « *er nieuwe, die strooken met ons taaleigen en* « *onze volkszedes.* »

« Hoe zal men 't substantief **vermeil** in 't nederlandsch zeggen?

« Heden (nl. den 21 Mei 1871) vind ik in *de Eendracht* het programma van eenen tooneelprijskamp, uitgeschreven door *Roos en Eikel* en *Vlamingen, vooruit!* van Loven. Die prijskamp is een nieuw bewijs, dat de Lovenaars het met onze moedertaal goed voorhebben, en de geschiktste middelen weten te kiezen om haar gebied uit te breiden. Daarom verklaar ik vooraf, dat de aanmerking, welke ik bij deze gelegenheid maken wil, hen alleen niet geldt, maar alle maatschappijen, welke duurdere dan zilveren « eermetalen, of medailles, of eer- of gedenkpenningen » uitloven.

« En vooreerst, het woord eermetaal staat mij in 't geheel niet aan (1), vooral geen gouden, zilveren, koperen, ijzeren of van welk metaal ook. Een *zilveren eermetaal*, daarin zie ik een volkomen pleonasm, vermits het zilver een metaal is; daarom verkoze ik een van de hooger gebruikte woorden.

---

(1) Ons evenmin : sedert jaren reeds hebben wij het gelaakt. Ook onthouden wij ons zorgvuldig, het in eigen opstellen te gebruiken.
(Nota van de Redactie der *Eendracht*).

« Doch er is hier voornamelijk quaestie van een *zilveren verguld eermetaal*. Hoe langdradig en hoe onjuist! Gelijk het daar slepende staat, moet ik denken, dat men *zilveren* heeft vooropgezet, om den lezer te verzekeren, dat de stoffe, waaruit de medalie is vervaardigd, geen verguld koper, noch tin, noch iets anders verguld is. Best! — Wonder is 't, dat wij geen woord hebben, hetwelk door zichzelf de betekenis wedergeve van het fransche *vermeil*. Ik meen de oorzaak van dat gemis daarin te moeten zoeken, dat onze voorouderen, die ons dat schoon monument der moedertaal hebben achtergelaten, niet veel van verguldsel hielden (1), en dat zij, wanneer zij goud wilden doen blinken, ook goud lieten klinken; anders zouden wij thans met dat *zilveren verguld* niet geplaagd worden; want onze voorouderen, dat waren andere jannen! Die behoefden geene congressen te beleggen om te weten, hoe men een ding, b. v. een *velocipeed* of *wieler* zou heeten (2)! Zij vertaalden niet, onze voorouderen, maar zij gingen in de proviziekamer onzer rijke moedertaal, kregen daar de noodige grondstoffen, en smeedden het verlangde woord in een ommezien. Indien men een hunner opriep om voor de besproken stof eenen naam te fabriceren, hij zou, na het gewaand goud zorgvuldig onderzocht, en het bedrog, namelijk het zilveren ingewand, ontdekt te hebben, ons waarschijnlijk toeroepen: « Ontaarde kinderen moet ge wezen, vermits « gij geen taalgeest genoeg bezit om die stof, « het zinnebeeld uwer eeuw, eenen behoorlijken

---

(1) Naar 't gevoelen van een onzer verdienstelijkste geschiedschrijvers, hoogleeraar P. P. A. T. zou ik mij hier vergist hebben.

(2) Tot groot vermaak onzer vijanden *Gazette*, *Chronique* en andere gallische *schotelplaggen*.

« naam te geven! Dat ding is geen wezenlijk goud,
« alhoewel het er den schijn van heeft : het is goud
« door zilver voorgesteld : waarom noemt ge 't dan
« niet *zilvergoud*? »

« En volgens mij zou die man gelijk hebben.
Daarom stel ik dat woord *zilvergoud* voor om de
stof, en *zilvergouden* om de hoedanigheid te bedoelen.
Een *zilvergouden* eerpenning zou dus een eerpen-
ning van *zilvergoud* zijn.

« Ik voorzie nochtans, dat velen deze nieuwig-
heid (welke al oud zou moeten zijn) niet zullen aan-
vaarden, omdat *zilvergoud* zoo klaar.... het gedacht
niet uitdrukt als.... het fransche *vermeil*! (1) Met die
wil ik wel eene transactie aangaan (tot tijd en wijle
wel te verstaan); daarom stel ik hun voor als substan-
tief de oude uitdrukking *verguld zilver*, en als adjectief
verguld zilveren te gebruiken, en zich niet meer plich-
tig te maken aan camaraderie, met het bepalende
verguld den voorrang te geven boven het bepaalde
zilveren, hetwelk hier met recht de eereplaats, dat is, in
onze moedertaal, de achterste plaats, bekleeden moet. »

Wat strijdgenooten zijn sedert gestorven!

Wat goudene lokken door zilvren vervangen!

't Verguldsel won veld in alle rangen!

En nóg heeft mijn woord geen recht verworven!

27. — Verkeerde Figuren.

In de figuurlijke taal vervallen de schrijvers,
vooral de jongere, nog al in verkeerde of duistere
uitdrukkingen, hetgeen niet gebeuren zou, indien zij

---

(1) Van 't latijn *vermilium*, vermiljoen.

zich de moeite gaven om het beeld, dat zij schetsen willen, in hunnen geest eenen duidelijken vorm te laten krijgen; onvolkomen of verwarde voorstellingen zijn de oorzaak van onvolmaakte, duistere uitdrukkingen. Men oordeele :

« Eindelijk stelde zij mij voor mij dat lachend verblijf te schenken. »

(PR. LANSENS, reeds aangehaald.)

Kort en klaar zou dit heeten : Eindelijk bood zij mij dat lachend verblijf aan.

« In dit afgetrokken verblijf genoot ik aanstonds het morgenrood des geluks. »

(Id.).

Wie figuren genieten wil, hoeft niet ver te gaan.

Deze figuren schijnen mij vertaald; een *afgetrokken verblijf* kan ik me niet verbeelden; maar 't is niet vreemd *une demeure isolée* of *retirée* aldus te zien vertalen. Nog al wonder dat het geen **teruggetrokken verblijf** zij; want een *stil, eenzaam, afgezonderd* dito is niet meer *comme il faut*. — Ook heb ik in 't fransch al van *l'aurore du bonheur* hooren spreken, en in die taal beteekent *aurore* dikwijls *commencement*; maar ofschoon *aurore* ook al door *morgenrood* vertaald worde, daarom is het *morgenrood des geluks* nog geen nederlandsch. — En dan *het morgenrood genieten!*

Ik kan van die bevallige juffer geen afscheid nemen, zonder haar te zeggen, dat ik het volgende uittreksel van haren *droom* wat al te realistisch vind.

« Terwijl wij de belooning onzer deugden ontvangen, zoude ons sterfelijk lichaam in de aarde ontbonden worden, en zich aan u, mijne vrienden, bij de vernieuwing van elke lente, onder de gedaante van bevallige madelieven, waaraan het spijs en groeikracht toebrenge (leent?), vertoonen. »

« Allereerst treden op Victor-Emmanuel en Cavour. De eerste had *van zijnen vader* de revolutionaire begrippen *ingezogen*. »

(*De Belgische Illustratie*, 1ste jaarg. blz. 220.)

In dat piëmonteesch vorstenhuis, zijn al aardige verschijnselen waar te nemen geweest!

Het niet zorgvuldig nalezen van het geschrevene is dikwijls de oorzaak, dat gebrekkige zinnen, welke met eenen pennetrek te verbeteren waren, het licht zien. Vrouw COURTMANS schrijft op blz. 51 van *Bertha Baldwin* :

« Zijn *pekzwart* paard, waar het zweet van nederdroop, blonk *als git* in de middagzon. »

De dubbele vergelijking is verkeerd. Schrap *pek* door, en de volzin staat op zijne pooten, behalve echter dat de drie opeenvolgende a-klanken in *zwart-paard-waar* hem nog wat doen hinken.

In datzelfde werkje zijn meer andere sporen van overhaasting waar te nemen, als :

« Zonder betalen verlieten de twee vrienden eensklaps de taveern, tot groot genoeg der waardin, die even als *haren* echtgenoot was ingesluimerd. » (Blz. 17.)

Was ze vergenoegd, omdat de gasten zonder betalen heengingen, of eenvoudig, omdat ze heengingen? En hoe kon ze daarom vergenoegd zijn, daar ze ingesluimerd was?

Eene echt mooie figuur maakt Dr J. VAN VLOTEN, als hij, op blz. 109 van zijn meer genoemd werkje, zegt :

« De jonge vernuften van Beets en Kneppelhout blaakten door de van Frankrijk en Engeland

uitgaande letterkundige richting der zoogenaamde Romantiek. »

Mijn hoofd doet zeer, als ik me tracht voor te stellen : een *vernunft*, dat *blaakt* door eene *richting!* Dat is al zoo mooi als 't vers van W. ROSIER in 't *Jaarb. van het Kersouwken*, blz. 101.

« Die op ons wee een weldoenstraal laat gaan. »

Weldoenstraal is een nieuw woord, dat bij n° 19 thuishoort. — *Eene straal op ons wee laten gaan* : oneigen uitdrukking : eene straal is te vlug; zij *schiet*, zij *loopt*, zij *daalt*, maar *gaan* doet ze niet, vooral niet *op ons wee!* want hoe weldadig, en hoe voorzichtig men ook zij, op wee gaan zonder de smart te vergrooten, dat moet al heel kunstig zijn!

J. HOSTE (*De Veldbloem*, Geleg enheids-cantate, Voorrede, VII) :

« bevond [zich] inderdaad genoodzaakt *dit vijfde wiel* te gebruiken *om* eenigermate den toestand *te schetsen* onzer tegenwoordige kosteloze volksvoor- drachten! »

Tegenwoordig zijn er rollen om eikenhoutkleur te maken; maar *wielen* om *toestanden* te *schetsen*, dat is iets wonders!

En wat dan gezeid van « kernachtig de stem verheffen »? (Ib., blz. X.) Is dat niet knap? is dat niet « machtig, prachtig, krachtig schoon »? (Ib., blz. 7.)

En wat machtige, prachtige en krachtige tegen- spraak ligt er in die verzen :

« Daar *frommelt* hij (de windheer!) 't bloempje, daar
[buldert de orkaan...
Hoe *bonst* nu ter aarde *zijn tenger bestaan!* » (Ib., blz. 5.)

Tot slot volge hier een vuurpijl :

« Vele der poorters hadden nooit het tooverachtig uitwerksel van den vuurpijl gezien, die als een onmetelijk lange, slingerachtige arm zich verhief, om, hoog aan den hemel, de hand te openen, en sterren, juweelen van alle kleuren op de Vrijheid te strooien.

(D' A. SNIEDERS, *Oranje in de Kempen*, Belg. Illustr., 1873-74.)

Eene meeslepende figuur, verblindend als een vuurwerk; maar als men weer aan 't sterrenlicht gewoon is, vraagt men zich af, wat een slingerachtige arm is, waar men niets van ziet dan de *vuis*t. En die arm is zoodanig verpersoonlijkt, dat men, op 't oogenblik dat hij zijne hand opent, verwonderd is noch lijf, noch arm, noch hand meer te ontwaren.

28. — Slabakken.

In den 2^{en} jaarg. van *Noord en Zuid*, blz. 122, geeft BATAVUS de afleiding van *slabakken*; hij zegt :

« *Slabbakken*, reeds vóór jaren door prof. De Vries' verklaard, is eigenlijk en oorspronkelijk *slap-hakken*, met slappe hakken loopen, lui en vadzig zijn. »

Eerst verstout ik mij te vragen, wat *slappe hakken*, dat is *slappe hielen* of *achterdeelen van den voet* wel kunnen zijn? vervolgens, waaraan men erkennen kan, dat iemand met dat gebrek is aangemaakt? eindelijk, of elkeen, die zulke hakken heeft, lui is of schijnt? en, omgekeerd, of al wie lui en vadsig is op zulke hakken loopt?

De afleiding van *slabakken* (ééne *b* zal voor dat woord wel voldoende zijn) schijnt me veel natuur-

lijker langs *sl(ab)akken*. *Slakken* is neerhangen (van planten gezeid), verwelken, verminderen, slinken, en wordt evenals *verslakken* in Limburg veel gebruikt. -- *Slak* beteekent volgens professor Vercoullie *slap*. — Nu, *slabakken* beteekent vermindering van voorraad, van kracht, van gezondheid, van vermogen, van vriendschap...

29. — Verkoud.

In den 4^{den} jaargang., blz. 241 van 't zelfde tijdschrift komen nog woordverklaringen, waarvan eenige mij niet goed bevallen, als b. v. *verkouden*.

« *Verkouden* is verkeerd voor *verkoud*, dat oudtijds werkelijk bestond als deelwoord. »

Dat *verkouden* verkeerd is, dat hoor ik gaarne door eenen Noordnederlander verklaren; doch tevens verklaar ik op mijne beurt, dat *verkoud* als hoedanigheidswoord heel Vlaamsch-België door in gebruik is, al geeft onze Heremans het ook als een *provincialismus* op, om *verkouden* als 't geijkte woord op te dringen. (1) — Zegt eens, lieve collega's van Noord-Nederland, als *verkouden* verkeerd, en *verkoud* te oud is — atchie! — hoe is dan iemand die eene *verkoudheid* heeft? — Vervelend ten opzichte van zijne lezers! — Ja, dat kan gebeuren; maar ten opzichte van mijn' geneesheer?

30. — Schoorsteen.

Dat woord is besproken geworden op blz. 249 van denzelfden jaargang.

---

(1) *Dictionnaire français-néerlandais*, art. *enrhumé*.

« Ook met schoorsteen had eene verandering van opvatting plaats; de oorspronkelijke beteekenis toch is steen die schoort, draagt, steunt. »

Pr^r. J. VERCOULLIE in zijn *Beknopt etymologisch Woordenboek* zegt nagenoeg hetzelfde, namelijk :

« **Schoorsteen**, m., Mnl. scoorsteen, verwant met Mhd. schornstein (Nhd. id.) : wellicht = steen die de schouw schoort. »

Volgens Weiland acht men *schoorsteen* aldus samengesteld, « en wel, zegt hij, als een steen die geschoord wordt, dewijl deze, doorgaans steenen, pijp door stijlen van hout, steen of ijzer geschoord en onderschraagd wordt ».

Ik zal zijn artikel niet verder afschrijven : elkeen kan het lezen; doch 't zij genoeg te zeggen, dat hij 't woord liever zou afleiden van den stam *scar*, *skior*, *schor* = *vuur*; zoodat *schoorsteen* oorspronkelijk een steen zou zijn, waar vuur op gestookt wordt. En dat gedacht is zeer goed samen te brengen met de zeden onzer voorvaderen, die volgens Tacitus, in 't midden hunner kegelvormige hutten eenen steen liggen hadden, waar zij vuur op stookten (anders hadde zich daar weldra een kuil gevormd). Wat het goed of slecht *trekken* der *schoorsteenen* (gelijk wij 't woord nu opvatten) aangaat, dat kenden zij niet : zij hadden alleen boven in hunne hut eene opening gelaten, waar de rook op zijn gemak langs uittrok (1). Indien deze te zeer hinderde, dan trokken zij er zelve uit; anders lagen zij op hunnen buik voor (en rond) het vuur : immers de hoogstgeplaatsten lijden van den rook het meest!

---

(1) En dat gebruik bestond in de XVIIe eeuw nog in de Kempen. (Zie Dr A. SNIEDERS, « Het kwartier Kempenland », *Versl. der Kon. Vl. Acad.*, Januari 1891.

Verder trek ik me dat woord niet aan : 't is en blijft bij ons een boekwoord.

31. — Ulevelen.

Noord en Zuid is een tijdschrift, dat alleszins verdient gelezen te worden, en dat, o. a. aan onze taalkunde reeds groote diensten heeft bewezen. Doch (zeker om den lezer gedurig op zijne hoede te doen zijn) er komt nu en dan wel iets in, dat u de aflevering doet neerleggen, als wildet ge, half teleurgesteld, half om te lachen, aan de Redactie vragen : is dat wel ernstig? — In den 5^{den} jaarg. blz. 88, geeft Mr P. WESTRA de afleiding van *ulevelen*, of liever, neen, hij geeft die niet; maar *à propos* van *ulevelen* geeft hij die van *caramellen*. Luister :

« *Ulevelen*, zekere suikertabletjes, die in België naar ik meen *caramellen* genoemd worden, waarschijnlijk (!) ten rechte (?) *carmellen* of *carmelieten*, naar de kloosterorde, die zich met het maken van die dingen voorbereidde tot het eeuwig leven. »

« Amen! » antwoorden de gapers!

Daar heb-je nu, in plaats van een etymologist, een sprookjesverteller! Van de orde der Carmelieten zal hij waarschijnlijk niets af weten; maar 't zijn nu eenmaal kloosterlingen, begrijpt u, en die hebben een breede rug!

Doch alle lachmerkt ter zijde! Voor die 't niet weten, zal ik opschrijven wat ik zelf over de caramellen heb vernomen; dan zullen zij beter kunnen oordeelen over de klucht van Mr P. Westra.

B. DUPINEY DE VOREPIERRE zegt in zijn *Dictionnaire français illustré et Encyclopédie universelle* :

« CAMEL, arab *kara* = noir; lat. *mel* = miel.

« Le sucre de canne, fondu à 160°, se prend
« par le refroidissement en une masse amorphe, que
« l'on désigne vulgairement sous le nom de *sucré*
« *d'orge*; mais en portant la chaleur à 220° il se
« transforme en une masse noire et poreuse qui
« constitue le *caramel* » dat is zwart suiker.

P. LAROUSSE (in zijn groot Woordenboek) leidt *caramel* af van 't arabische *kara* dat hij door *boule* vertaalt, en 't grieksche *meli*, *miel*.

LITTRÉ, die als etymologist veel gezag heeft, heet het eerste gedeelte *cara* ook *boule*; het tweede komt volgens hem van een arabisch woord *mochalla*, dat *chose douce* beteekent; kortom, gelijk men ziet, een *suikerbol*.

De Carmelieten bewoonden eerst (dat weet men) den berg *Carmel* (een woord, waar ik de beteekenis niet van ken); doch in 't begin (zeker voordat zij caramellen fabriceerden om het eeuwig leven te winnen!) heetten zij *gestreepte broeders* (indien dat de vertaling is van hunnen latijnschen naam *fratres radiati*); 't was toen, dat Paus Honorius III hunnen *uiterst strengen* kloosterregel goedkeurde (1224). Ik heb wel ooit gelezen van het *Melissewater der Carmelieten*, doch nimmer van *carmellen* of *carmelieten* (marque Westra s. g. d. g.).

Doch de etymologie van Mr WESTRA is een uitvloeisel der hollandsche verdraagzaamheid door K. DE BRUYNE in *het Belfort* (I. blz. 576) zoo hoog geroemd! « Ik althans, zegt K. d. B, houd het er voor dat de Hollander — zooals men zegt — *door de Fransche bevolking des lands* tegen het katholieke deel der natie zal aangezet geweest zijn; immers het protestantsche Holland was verdraagzaam jegens de katholieken geworden, sedert dat het zijne onafhankelijkheid bevochten had.... » — Maar kennen wij dan de

geschiedenis van Willem I niet? en zijnen eerbied voor de (ons door hem opgedrongen) Grondwet? en de wetten door hem gedragen? en zijne willekeurige besluiten? Kennen wij zijnen rechterarm van Maanen niet, en Gobeau, den *minister van de andere wereld?* en het *Wysgeerig College* van Leuven en 't *Nut?* — En die *invloed van de fransche bevolking des lands op den Hollander* is een argument, dat ik nooit ergens ben tegengekomen, noch bij Bartels, noch bij Nothomb, noch bij Thonissen, noch bij Claessens, — noch zelfs bij van der Meulen!

Doch ik voel, dat ik van caramellen op bitterkoekjes zou vallen; daarom haast ik mij, tot slot van dit artikel, om de afleiding van *ulevel* (die Mr Westra ons schuldig bleef) te geven volgens Prof. J. VERCOULLIE in zijn allerverdienstelijkst Etymologisch Woordenboek :

« **Ulevel**, uit Ital. *ulivella*, dimin. van *uliva* = « olijf. Het waren eerst versche olijven, met suiker « overtrokken, dienende als middel tegen borstziek- « ten. »

De *ulvellen* (tusschen ons gezeid en gezwegen, zeggen de *flääten* (1)), moeten, volgens eene aloude en duistere overlevering, uitgevonden zijn geweest door de *Ulema's* of mahomedaansche priesters, ten bate der *huilende Derwischen*. Of zij hunne uitvinders ten eeuwigen leven leidden wordt echter niet gezegd.

32. — Eene Voordracht.

Er zal mij, hoop ik, veel vergeven worden, omdat ik veel bemind heb;

---

(1) Te Neerlinter en elders in gebruik voor *commères*.

En vel ik op mijn vreemde jacht
bij vrienden ook al iets,
't Is woekerwild slechts dat ik slacht
op 't altaar van ons Dietsch!

« Eene der eerste, zoo niet de eerste vraag, die men zich voorstelt, als men eene voordracht op hem neemt, luidt : welk het onderwerp ter bespreking zal zijn. »

(J. MUYLDERMANS, *Geloof en Vaderlandsliefde*,
Belfort, III bl, 159.)

Daar hebt ge nu weer de waarheid van het spreekwoord : Alle begin is moeilijk.

Ge moet aleens een keersje voor den duivel ontsteken en uwe toehoorders naar den mond spreken; maar met al zijne vrienden gelijk afbreken (1), ziedaar wat ik gevaarlijk reken.

Hoe langer men dien eersten volzin beschouwt, hoe vreemder hij voorkomt. « Eene der eerste vragen » kon goed volstaan. — « Die men zich *voorstelt* » : dat moest *stelt* zijn, of beter nog, om bij de volksuitdrukking te blijven, *doet*. — Doch men doet die vrage niet, als men eene voordracht aanneemt (in de veronderstelling, dat het onderwerp dan nog niet gekozen zij), maar wel, als men ze *aangenomen heeft*. — « Luidt » : ja, indien de vraag van iemand anders kwame; maar nu men zichzelf die vraag doet, luidt of klinkt ze waarschijnlijk in 't geheel niet, en bijgevolg zou *is* beter zijn. — « Welk het onderwerp ter bespreking zal zijn » : natuurlijker, achter *luidt* of *is*, door een dubbel punt gevolgd

---

(1) Namelijk met de afbrekers van *zich* en met de voorstanders *deszelfs*.

ware de rechtstreeksche vraag : « Welk onderwerp ga ik bespreken? » of « Over welk onderwerp ga ik spreken? »

Vervolgens komt in dezen zin tweemaal *men* op denzelfden regel; en dan *zich*, door den heer Amaat Joos, na aandachtig lezen der middeleeuwsche schrijvers, belezen; *zich* te paard op *hem*, vanwaar hij den bezweerder en den redenaar op zijn antwerpsch « een beeldeken zet »!

Het daarop volgende alinea is niet gelukkiger :

« Dikwijls dat de vraag maar moeilijk valt om op te lossen : vandaag, zoudt ge zeggen, steekt uw hoofd, tot berstens toe, vol beeldrijke gedachten, toelachende voornemens, nuttige mededeelingen; gij hebt enkel moeite om in 't getal eenen keus te doen... maar wilt ge 's anderendaags beginnen, gij zult op uwen kop al erger moeten slaan dan op 'nen steen, eer ge er eene genster kunt uitkrijgen, en klaar zien in hetgeen gij zeggen moet. »

« Dikwijls dat die », drie woorden met *d*, en zulks omdat de geachte schrijver eraan hield te toonen, dat hij volkstaal gebruikt. Maar 't volk zoude zeggen : « 't Is dikwijls moeilijk op die vraag te antwoorden ». — Tegenover *vandaag* stonde beter *morgen* dan 's *anderendaags*, dat te bepaald is naast het onbepaald gebruikte *vandaag*; en met *morgen* te zetten, wordt de onaangename herhaling *-daag* en *-daags* vermeden. — Vol beeldrijke gedachten, toelachende voornemens, nuttige mededeelingen » : ik zie niet heel klaar in deze gradatie. — « Ge hebt slechts moeite om in 't getal (dier gedachten, voornemens, mededeelingen) eene keus te doen ». Met er lang over na te denken, schijnt het mij, dat *mededeelingen* alleen wellicht zou volstaan, als zijnde het uitwerksel der *gedachten*, die men *voorneemt*

mede te deelen. — « Maar wilt gij 's anderendaags beginnen... » — Waarmeê? — « Gij zult op uwen kop al erger moeten *slagen* dan (het volk zou *als* zeggen) op eenen steen » en ja zonder te *slagen!* — Lieve Vriend, ik ken u; gij zijt niet gewoon, en gij hebt ook niet noodig zoo hard op uw hoofd te slaan, om sprankels en licht en gloed daaruit te trekken, gelijk het vervolg dezer voordracht klaar bewijst. Maar waarom gezochte volkstaal willen spreken? Het volk zou die taal voor de zijne niet erkennen, en genegen zijn u aan te zien (och laat me u maar eens *doornemen!*) als een der inrichters van de *kermesses flamandes*, van die voor onzen volksaard vernederende feesten, waar geen Vlaming moest bij meêdoen.

Doch 't is uit met dralen! Na eenige kringen in de lucht beschreven te hebben, heeft de duif hare richting ontdekt; de spreker ook de zijne, daar hij zegt :

« Mijne Heeren, ik beken ronduit, dat mijne taak mij op dit oogenblik niet zoo lastig valt. Waarom? Wel ik vraag mij zelven, waar ik ben.

« In Gent!... En Gent, wat naam voor den Vlaming!... »

Hadde hij, mits eene kleine wijziging, zijne voordracht dáár begonnen, dan hadde ik 't geweerd op den schouder laten hangen, en 't misschien de moeite niet waard geacht een paar bokjes te schieten als :

« Belfort en Kerk toonen ons, dat geloof en vrijheidsliefde, verre van elkander vijandig te zijn, zeer wel *kunnen*, ja, en van sedert eeuwen en eeuwen als trouwe zusters *hand in hand gegaan hebben* op onzen vaderlandschen bodem. »

Deze hoort onder n° 6. *Kunnen* vereischt den onbepaalden vorm *gaan*, die in 't vervolg niet uitgedrukt wordt.

« Wel, zou er buiten ons één volk zijn, dat lichtzinniger *den naam en taal* der voorouders laat varen, om tong en mond te wringen naar vreemde klanken? »

Neen, dat bestaat ter wereld niet,
'k Beken het tot mijn groot verdriet.
— Ons drukt die hoon, ons knelt die schand
Van 't aangebeden Vlaanderenland;
Wij weten waar de kanker knaagt;
Waarom hem daar niet weggevaagd,
Niet weggesneden, weggebrand?
O zoo wij dát begrijpen konden!
— Zachte artsen maken vuile wonden!

Daar zat ik weer op mijn stokkepaard, en vergat den bok te schieten, die tot n^r 6 behoort. *Naam en taal* zijn van verschillend geslacht en beiden staan in den accusatief; dus moest het lidwoord óf herhaald worden : *dat lichtzinniger den naam en de taal der voorouders laat varen*, óf weggelaten : *dat lichtzinniger naam en taal... laat varen*.

33. — Twee Romans.

Om dit boekje te sluiten, laat ik hier mijne aantekeningen volgen op een paar romans van gunstig gekende schrijvers, die op onze jonge letterkunde nog al eenigen invloed hebben uitgeoefend; daaruit zal de lezer kunnen afleiden, dat de raad van JAN VAN BEERS : « Schrijf nooit iets neer, dan wanneer ge overtuigd zijt, dat ge 't niet beter zoudt kunnen » ons allen te pas komt.

Het eerste dier werken is *Twee beproefde Harten*

door A. C. VAN DER CRUYSSSEN, Kortrijk, 1875.

Het vangt aldus aan :

« Allerzielendag van achttienhonderd acht en veertig was een *echt* treurige en doodsche dag.

« Een dikke nevel omhulde de gansche aarde en belette de zon, dat prachtige hemellichaam, welk alle geschapen wezens verkwikt en verlevendigt, tot ons nederige aardbewoners, door te dringen.

« De bladeren van boomen en planten hingen verslenst of levenloos aan de dunne twijgjes en wachtten slechts een windje, hoe klein en gering ook om hen van hunne levensbronnen te schudden en ter aarde te storten.

« Geen bloemeken meer kwam het oog streelen, geen vogelken het oore vleien.

« Treurig en somber was de natuur en ook treurig en somber het hart van den mensch.

« Daarbij zond de doodenklok hare doffe tonen door het luchtruim en riep de geloovigen ter kerke om daar voor maag en vriend den algoeden Schep- per genade en erbarming af te smeeken.

« Deze nare klanken vallen als zoovele droeve herinneringen in het hart van den gevoeligen mensch en voeren hem terug tot vervlogene tijden die hem van zijne naastbestaanden ontrukten.

« Dan wijdt hij een' traan aan zijne lievelingen en stuurt hij te hunner gedachtenis een vurig gebed ten *Hooge*.

« Het kon drij ure in den namiddag zijn.... »

Al die *g*'s en *ch*'s in de twee eerste regels bootsen het gezucht van Allerzielendag na. — *Echt treurig* is echt hard om te beginnen.

Een dikke nevel omhulde de gansche aarde. — *Gansch* is overtollig; want zoo de aarde als eene

metonymie : het geheel voor het gedeelte, kan genomen worden, de *gansche aarde* niet. — *Alle geschapene wezens* zegt veel te veel. — *Verkwikt* en *verlevendigt* zijn synoniemen, daar *kwik levendig* beteekent. — Wat *nederige aardbewoners* hier doen komt, weet ik niet; want al is 't ook Allerzielen, de zon kan toch haar lief aangezicht voor al de aardbewoners te gelijk niet verbergen. De zon! o die noodige zon! Christene menschen nemen 't haar in 't geheel niet kwalijk, dat zij met Allerzielen ook gesluierd blijve; overigens, als zulk eene gast, hoe prachtig ook, *tot ons moet doordringen*, dan zal ze hier niet veel overlaten : wij kunnen het met heure stralen heel goed gedaan krijgen.

Er zou dus overblijven.

— Eene dikke nevel omhulde de aarde en belette de zonnestralen tot ons door te dringen.

De bladeren van boomen en planten hingen verstenst of levenloos aan de dunne twijgjes. — De boomen en struiken hebben *twijgen*, de kruiden en wortelplanten (gras, spurrie, rapen, beeten) niet. — Wat *dunne* hier doen komt? *Twijgen* zijn van nature dunner dan takken; *twijgjes* is zelfs te klein : de populieren en andere groote boomen hebben *twijgen*. — *Verstenst of levenloos*. Waarom die onderscheiding? En hoe kunnen die *levenlooze bladeren wachten* om van hunne *levensbronne* geschud te worden?

En wachtten slechts een windje, hoe klein en gering ook. Deze bijstelling is overtollig ; daarbij zijn de hoedanigheden *klein* en *gering* slecht gekozen om op den *wind* te worden toegepast.

Om hen van hunne levensbron te schudden en ter aarde te storten. — Deze twee gedachten spreken elkander tegen : indien het windje de bladeren afschuddt,

dan *stort* het ze niet ter aarde. Is *storten* onovergangelijk en zijn het de *bladeren* die *storten*, dan is de zin gebrekkig, en 't werkwoord slecht gebruikt om de dalende beweging van lichte bladeren uit te drukken.

De gansche verkorte zin is kluchtig! Zou men niet zeggen, dat de bladeren het moê zijn, en op het windje, als op eenen Defuisseau, wachten om te werkstaken? En wat een mooi model van kromme beeldspraak! (Zie n^r 27) want wie gaat er nu toch *bladeren* van eene bron *schudden*?

Geen bloemeken meer kwam het ooge streelen geen vogelken het oore vleien. — Meer kon wegblijven, anders moest het ook bij *vogelken* herhaald worden, en dan kwame 't beter onmiddellijk voor de werkwoorden *streelen* en *vleien*.

Treurig en somber was de natuur. — Beter *somber en treurig*, daar de *treurigheid* uit de *somberheid* voortkomt.

En treurig en somber (somber en treurig) *het hart van den mensch.* — *Van den mensch* zegt te veel; *van den christen, van den geloovige* ware beter. Doch in den aanvang is reeds gezeid, dat Allerzielendag een *echt treurige en doodsche dag* was.

Daarbij zond de doodenklok ('t moest *doodklok* zijn) *hare doffe tonen door het luchtruim.* — *Waarom het luchtruim?* *Over de stad, het veld, de streek* ware geschikter om de geloovigen ter kerke te roepen.

Erbarming en genade ware ook natuurlijker dan *genade en erbarming.*

..... en voeren hem terug tot vervlogen tijden, die hem van zijne naastbestaanden ontrukten. — *Van zijne naastbestaanden* is veel te onbepaald; en bij de eerste lezing schijnt *van*, in plaats van een partitief voorzetsel, een afscheidend voorzetsel te zijn, gelijk in : die hem van zijnen vriend scheidden. Alleen bij

't lezen van *ontrukten* voelt men, dat men ging misverstaan.

Doch de drie laatste alinea's bevatten ook nuttelooze herhalingen, waardoor de gehalte van den stijl geenszins verbeterd wordt.

Moest ik zoo het gansche werk ontleden, dan zou ik twee boekdeelen volschrijven en ..... niet gelezen worden! Wat ik van de enkele inleiding gezegd heb (die gewoonlijk van 't beste verzorgd wordt) moge voldoende zijn om over den stijl van 't geheele werk te laten oordeelen.

Nu laat ik eenige der talloze taal- en stijffouten volgen, welke de schrijver zeker van den over 't algemeen keurigen David niet heeft afgezien :

Blz. 11. « Geruimen tijd konden zij zich zoo voor de grafstede hunner lievelingen bevonden hebben, toen eindelijk de tante langzaam oprees, harer nicht teeken deed en zich bereid maakte om deze plaats te verlaten ».

Zij konden zich bevonden hebben. — Die twijfel komt niet te pas, vermits de schrijver ons met de beide vrouwen heeft beziggehouden van toen zij naar 't kerkhof *gingen* tot *nu*. Waar eene bepaalde tijdruimte, als vergelijking, opgegeven wordt, als een half uur enz., kan die vorm gebruikt worden. — *Zij zich zoo* is wanluidend en de datief *harer nicht* al te plechtig.

« *Fannij* (sic) *hief zich mede van den grond op*.

Ziet ge, de tante, eene bejaarde vrouw, *rees* bevallig *op*, maar Fanny, een jong meisje, *hief zich van den grond op*, alsof ze de jicht had! Ware de tante *opgestaan* en Fannij *opgerezen*, dan hadde de schrijver niet driemaal *zich op* vijf regels gebruikt. — *Zich bereid maakte* is ook al gezocht : *zich bereidde* ot *zich gereed maakte* ware verkieslijk.

« Eene uiterste bleekheid lag over haar aangezicht *uitgespreid*, hare *wezenstrekken trokken zich samen* en hare fijne lippekens krompen ineen. »

Met de *uiterste* bleekheid, die *uitgespreid* lag over het gelaat van Fanny, wier *wezenstrekken* zich *samentrokken* en wier *fijne* lippekens (geen beste teeken!) *ineenkrompen*, komt me die heldin van eenen roman veel te zwak en ziekelijk voor, dan dat Victor, zonder huichelen, kon « verheugd » zijn « *ze welvarend* terug te zien » (bl. 24). — *Zich* kon hier weer gerust weggelaten worden, zoo hadde de schrijver vermeden ons op zeven regels viermaal *zich* en een bleek *aangezicht* te laten kijken.

Blz. 14. « Dit waren onrustige tijden, waarin haat en nijd den vollen teugel vierden, en waarin ook meer dan eens persoonlijke wraaknemingen uitgevoerd werden. »

Waarin haat en nijd den vollen teugel vierden. — Waaraan? want *vieren* is *loslaten*; en haat en nijd lieten niets los, maar waren zelve losgelaten. — En wat zijn *wraaknemingen, die uitgevoerd werden?* — Daarbij, als haat en nijd losgelaten waren, dan werd er, dat spreekt van zelf, *persoonlijke wraak gepleegd, geoeffend of uitgeoeffend.*

Blz. 16. « Wat dien nacht gebeurd is, dit is God alleen bekend. Wel heeft men veronderstellingen op veronderstellingen, gebeurtenissen op gebeurtenissen gebouwd, voor mij is de zaak nog niet uitgemaakt. »

« Wat dien nacht gebeurde is God alleen bekend » zou ten minste welluidender zijn.

Veronderstellingen op veronderstellingen bouwen is gevaarlijk, dewijl stellingen niet gebouwd worden

om elkander te dragen. *Gebeurtenissen op gebeurtenissen bouwen*, dat kunnen de romanschrijvers; maar men kan alleen de gebeurtenissen beoordeelen en in verband brengen. — Achter *gebouwd* is een comma niet voldoende; 't moest een punt-comma zijn. — Nu is er nog *gebeurd* en tweemaal *gebeurtenissen* in drie regels : te veel voor de welluidendheid.

Blz. 17. « Zag zij niet voor zich dat bloedend lijk, dat om hulp en bijstand smeekte? »

Een lijk, dat om hulp en bijstand smeekt! dat is om van te griezelen! De rol der lijken is zwijgen!

Blz. 18-19. « Ook — alhoewel zij het liefst vermeden hadde en hare voorzichtigheid, of liever vervoering, er alleen oorzaak van was — ook verwonderde het de zuster van het slachtoffer in geen deele de volgende vraag tot zich te hooren richten : « Maar, tante, heeft men dan nooit geweten wie de booswichten waren? »

Die *ook* staat daar als een lakei, die aangebeld heeft; de tusschenzin is te lang en te lam, maar toch moest vóór het woord *vervoering* het bezitwoord herhaald worden. 't Vervolg hadde wel kunnen zijn : « Ook was de zuster van het slachtoffer geenszins verwonderd van het meisje te hooren vragen... » — *Zich* (dat ik anders goed lijden mag) is hier verkeerd gebruikt voor *haar*. De verkorte zin beteekent immers : « toen zij hoorde, dat het meisje de volgende vraag *tot haar* richtte »? Doch de schrijver maakt van 't woordje *zich* nog veel meer gebruik dan Conscience zaliger.

Heeft men dan nooit geweten, wie de booswichten waren? — En op blz. 15 en 16 zegt de tante bepaald aan hare nicht, dat er maar één was!

Blz. 19. « Waartoe goed u daarmede bezig te houden, kind! »

Dat is fransch.

Ib. « Houdt gij er aan iemand die het niet verdient te verdenken? »

Ib. « Stijl, Fanny!... Zie, ginds bevindt zich iemand, die... alles verstaan en begrijpen moet. »

Al die i-klanken en *verdient te verdenken*: dat is wederom niet welluidend. — *Verstaan en begrijpen* zijn synoniemen; 't moest *hooren* en *begrijpen* of *hooren* en *verstaan* zijn.

Blz. 20. « Het meisje was tot in het diepste *zijner* ziel geschokt. »

Het bezitswoord moest met het persoonsgeslacht, niet met het taalgeslacht overeenkomen; 't moest dus *harer* *ziel* wezen.

Ib. « ... en leverde zich aan allerlei *overwegingen* over. »

Zoo komen er honderden in 't werk voor.

Blz. 23. « Niet al te groot, was hij nogtans rank van gestalte. »

Nogmaals fransch. — De tegenstelling begrijp ik niet; hij kon zelfs *klein* en toch *rank* (dat is *tenger, dun*) zijn.

Blz. 24. « Nu spraken zij van allerlei zaken. Mejuffer Martens vroeg nadere inlichtingen over Mijnheer Vanden Heuvel, en Victor liet niet na over de gezondheid der beide vrouwen te spreken. (*Il y avait de quoi*, zou de Franschman zeggen, als hij *die uiterste bleekheid, die samengetrokken wezenstrekken en die ineengekrompen fijne lippekens* bewonderde!) Hij was zoo verheugd ze welvarend terug te zien en wenschte niets beters dan ze steeds in volle geluk en zonder kommer te mogen aantreffen. »

Daar zie ik slechts *twee* zaken in, niet *allerlei*.
Victor liet niet na. — *Nalaten* kwam hier niet te pas; zijne plicht was het naar de gezondheid der beide vrouwen te vernemen. Of is *nalaten* in den zin van *afaten* gebruikt? Dan wordt Victor stellig vervelend!

Hij wenschte ze steeds in volle geluk en zonder kommer aan te treffen. — Dat is orakeltaal! — Hoe 't zij, wie *ten volle gelukkig* is, die is ook *zonder kommer*.

Ik sla er een heel deel over, om niet langdradig te worden.

Op blz. 27-28 spreekt de schrijver over de woning van Mijnheer Vanden Heuvel en over dien heer zelve; op blz. 28-29 maakt hij het portret van dien zonderlingen persoon, en eindigt dat als volgt :

« Lachen deed hij bijna nooit, zich kwaad maken evenmin; maar wanneer hem iets bijzonders aanprikkelde, dan was hij nog in staat in opwekking te geraken : evenals een stervend lichaam de laatste sprankels van vervlogene kracht uitschiet, evenzoo werd zijn oog nog vurig, evenzoo waren zijne gebaarden nog dreigend en gebiedend. »

Dat heet *nevelachtige stijl!* — *Als iets bijzonders hem aanprikkelde*. — Wat moet men door iets bijzonders verstaan? — *Dan was hij nog in staat in opwekking te geraken*. — Hij was ertoe in staat, maar hij deed het altijd niet! En wat is *in opwekking geraken?* — *Aanprikkel* en *opwekken* zijn synoniem; dus : *als iets hem aanprikkelde of opwekte, dan werd hij opgewekt of aangeprikeld!* Is dat niet mooi? En dan die kreupele vergelijking! *Evenals een stervend lichaam de laatste sprankels van vervlogene kracht uitschiet...* 1° Welk lichaam is 't? want de naam *lichaam* past aan vele dingen. 2° In

allen gevalle kan het geene kracht uitschieten, die vervlogen is. — 3° *Eenzoo werd zijn oog nog vurig* : dat tweede lid der vergelijking gaat bijzonder mank; want in dat vurig worden ligt geene werking gelijk in het eerste lid. — *Eenzoo waren zijne gebaarden* (iedereen schrijft *gebaren*) *nog dreigend en gebiedend* (in *gebiedend, ja dreigend* ware meer gradatie). Hier is nu vergelijking gemeend tusschen een *lichaam* en *gebaren*, tusschen een voorwerp en een handeling!

En na alzo de woning en den man beschreven te hebben, en zonder te zeggen *wanneer*, gaat de schrijver voort :

« Nu zat hij met zijn pleegkind in eene *ruime groote?* kamer. »

Wat onderscheid er wel mag bestaan tusschen *ruim* en *groot?*

En tien regels verder laat hij ons eerst weten, dat de eigenaar van het kasteelken *in den hoek der schouwe* zat — en nog vijf regelen verder, dat Victor, het pleegkind, aan de tafel *gezeten* was en zich met schrijven *onledig hield*.

Blz. 31. « Dunkt gij niet dat hij komen zal? »
Dunkt u niet is de vorm.

Blz. 31. « Een traan biggelde in zijn oog en terwijl hij *het* met de hand *afveeg*, schudde hij zachtjes het hoofd. »

Zachtjes, opdat de traan uit zijn oog niet rolde eer hij het *afvaagde* of *afveegde*. — *Biggelen* is *herhaaldelijk rollen*, wat een traan *in* een oog niet doen kan. — Nu zou men denken dat hij de traan afvaagde, maar 't is het oog.

Blz. 34. « Gij ziet wel dat ik u *niet* beletten wil *nooit* alleen uit te gaan. »

Hier moest *ooit* staan, — of liever geen bijwoord:
... dat ik u niet beletten wil alleen uit te gaan. »

Blz. 36. « Ook besloot hij ditmaal zoo licht niet toe te geven en zijnen pleegvader *te trachten te overtuigen* dat *hij* in dwaling verkeerde. »

Geen enkel comma in dien volzin! De schrijver is overigens zeer zuinig op de zintekens, en daarmee komt het, dat hij soms raadsels schrijft, gelijk hier. Moet men verstaan : « Ook besloot hij, ditmaal zoo licht niet toe te geven » of « Ook besloot hij ditmaal, zoo licht niet toe te geven »? — Doch hij besloot nog iets anders, namelijk « *hij besloot te trachten* zijnen pleegvader te overtuigen »! Zoo een besluit is waardig in 't hoofd van eenen weifelaar te ontkiemen! — Maar 't zijn vooral die twee infinitieven met *te*, welke daar eene vreemde figuur maken. *Hij besloot... zijn best te doen om zijnen pleegvader te overtuigen* ware veel natuurlijker en vloeiender geweest. De schrijver wordt echter door stroefheden van dien aard niet afgeschrikt; want op blz. 51 heet het : « Voor het oogenblik kon zij niets meer doen dan Victor *te trachten te verwijderen*. — *Dat hij in dwaling verkeerde* is dubbelzinnig.

Ik sla alweder eene menigte potloodstreepjes over, en kom aan

Blz. 41. « Als men nog loopen kan gelijk de jonge vogels. » Weder eene kreupele vergelijking.

Blz. 47. « Fannij was groot geworden en was niet alleen in jaren maar ook in verstand *sterk* gevorderd. »

In jaren dus *sterk* gevorderd! Zij was al eventjes over haar achttiende!

Blz. 48. « Dit bewees hare redeneering die de tante *sterk* verwonderd had. »

Nu ligt *sterk* aan de beurt!

Ib. « In zulke maagd moesten *voorzeker* gevoelens opgesloten liggen, die, bij de minste gelegenheid

wakker geschud, *voor vast* ontvlammen zouden. Haat en wraak en *gewis* ook liefde zouden tot haar hert toegang vinden. »

Hoe spin ik dat kluwen uiteen? — Eerst liggen er gevoelens *voorzcker* in haar opgesloten, die eerst later *gewis* tot haar hert toegang zullen vinden! En welke edele gevoelens! Haat en wraak, en zelfs liefde! denk eens aan, als die drij in haar liggen opgesloten en tevens langs buiten haar herteken bestormen! — Of ze al wakker zijn, weet ik niet; maar weel indien ze ooit wakker geschud worden, dan ontvlammen ze *gewis*!

Van negen sisklanken in zestien woorden (blz. 49), van alliteraties als : « Zij woog en wikte; want zij gevoelde maar al te wel welke verwoesting zij in het harte der jonge lieden moest te weeg brengen » (blz. 53) spreek ik niet; maar de *hand* van jufvrouw Maartens kan ik toch niet onaangeroerd voorbijgaan, waar de schrijver van zegt :

Blz. 62. « Zij legde *de* hand op Fannij's *schou- ders*. » Schrijver meent *hare* hand. *De* hand op iets leggen is heel wat anders. — 't Moest me nog al een handje zijn!

Blz. 71. « Zouden haat en nijd die (oude driften) niet *ontwekken*? »

Dat is een nieuw werkwoord!

Reeds aangehaalde verkeerdheden komen ook op de volgende bladzijden voor; ik zal dus slechts enkele eigenaardige bokjes meer vellen.

Blz. 86. « De *schrake* stem des bedelaars klonk hem immer achterna; zijne *doffe* tonen, zijne scherp bijtende woorden *dreunden* hem immer in de ooren. »

Schraal is *dor*; *schril* is *snydend*. Maar indien de schrijver *schril* gemeend heeft, dan is het toch iets raars, eene *schril klinkende* stem, waarvan de tonen *dof dreunen*!

Blz. 90. « Door vreemden opgenomen hadden dezen hem grootgebracht. »

Dat is geen vlaamsch!

Op blz. 92 « voelde de droomer, hoe hij Fannij *beminde*, hoe zeer hij ze *lief had* »; — maar dat is aan alle droomers eigen. Wat echter collossaler is, dat is de *scheidspaal* op

Blz. 93. « Maar helaas! een *eeuwige scheidspaal* die geene menschelijke hand kan *uitrukken* is tusschen ons *opgeworpen*. »

Zulke fouten bespreekt men niet : men *plant* ze daar neer!

Die droomer heeft echter pollekens genoeg (zoowel als de tante, die met ééne hand twee schouders bedekte) om eenen scheidspaal uit te rukken; want terwijl hij zoo'n onmogelijke figuren teekende,

Blz. 93, « hield hij de leuning der brug in zijne tengere handjes omsloten »! En, nota bene, 't was « eene ijzeren brug *met zware leuning* » (blz. 91). En zulk eene zware leuning houdt hij *in* zijne *tengere handjes omsloten!*

Doch het werk beslaat 189 bladzijden, allen in denzelfden trant geschreven. De hoofdstukken IV en VII zijn, wat taal en stijl betreft, zuiverder dan de andere; doch Schele Dok spreekt in hoofdst. VII eene taal, die al te verheven is voor eenen landlooper en dronkaard.

Hiermede staak ik het overzicht van *Twee beproefde Harten*, en laat den schrijver Grammarie bevolen.

MET tweede werk, dat ik eenigszins breeder wil onderzoeken, is *De Straten van Antwerpen* door SLEECKX. — Gent, Hoste, 1877.

Al lang, o mijn schrijfboek! heb ik u onaangeroerd laten liggen. De jaren maakten mij toegewender; en als ik onder mijne lezingen verkeerdheden tegenkwam, vergenoegde ik mij met er een potloodstreepje bij te zetten tot nut van mijn' jongens. Maar nu zijn potloodstreepjes niet meer voldoende; nu vraag ik u plaats, ruime plaats zelfs, om aan te teekenen, wat mij in *De Straten van Antwerpen* tegen 't hoofd heeft gesprongen.

En vooreerst de strekking, iets *ik en weet niet wat*, hetgeen men voelt, maar niet uitleggen kan; iets van Lennep-, iets Walter Scottachtigs, in een woord, iets protestantisch. Zoo beslaat in *Mathias de Metselaar de Inleiding* een derde der plaats, omdat er moest uitgeweid worden, met den grimlach op de lippen uitgeweid over den eeredienst van *O.-L.-Vrouw op het Staaksken*. — Ondertusschen is 't den Schrijver gebeurd dienst te bewijzen aan de zaak, welke hij bestrijdt. In *De slang onder de palingen* zegt hij van het schoone Aafke, de dochter van eenen geruïneerden antwerpschen koopman, o. a : « Van eene voorbeeldige inborst was zij daarbij de zedigheid, de godsvrucht, de teergevoeligheid zelve, las vloeiend en schreef zeer fraai — iets wat in de XVe eeuw in onze Vlaamsche streken op verre na

zoo zeldzaam niet was, als men weleens gelooft... »
— Wanneer men hiermee overdenkt, dat in de XVe eeuw het onderwijs alleen in de kloosters gegeven werd, dan eerst beseft men al de waarde dezer getuigenis van Mr Sleecx.

Doch ik zal bij de strekking niet langer stilblijven; het volk zal toch door het lezen van dien schrijver niet misleid worden. Wat de taal betreft, terwijl er langs alle kanten gevraagd wordt, dat de schrijvers de taal des volks zouden gebruiken, schrijft Sleecx, die nochtans naar eenvoudigheid schijnt te streven, hier eene taal, welke gezocht en gezift, gewaterd en gerekt, ineengewikkeld en gewrongen is; eene stoeve en vermoeiende taal, welke des te meer mishaaft, daar zij de vrucht blijkt te zijn van eene ernstige studie. Men oordeele naar de volgende staaltjes in onderscheiden klassen verdeeld :

a) **Spraakkunst.**

« Hij *hief* (hiew) den reus de hand van 't lijf. »
D. I, blz. 53.

Omdat de sterke verbuiging van een woord soms wanluidend is, mag men ze niet door de zwakke vervangen en zeggen: « Hij wist zich van de plichten diens eervollen *posten* te kwijten » (I, 56); — « van de gilden des ouden *voetbogen* » (I, 46); — « om de belangen des *godsdiens* te vrijwaren » (I, 57); indien de sterke genitief niet goed klinkt gebruike men den accusatief met *van*. Misschien zal iemand antwoorden, dat « *van* de plichten *van* dien eervollen post » evenmin eene welluidende taal is, en dan zou ik kunnen antwoorden: Dat moet de schrijver gebeteren; doch ik antwoorde liever, dat de eerste *van* zeer wel kan wegblijven, en dan ware de zin: « Hij

wist de plichten van dien eervollen post te kwijten » (1).

« Een leger dienaars snellen af en aan om *den wenken* der dischgenooten te gehoorzamen » (I, 72). Gehoorzaamt het peerd ook den toom? (Zie n^r 4.) Niets belet *op de wenken* te zeggen.

Geldt de regel nog door alle spraakkunstschrijvers aangehaald, dat het werkwoord in 't enkelv. staat als het gevolgd wordt van verscheidene onderwerpen, waarvan het eerste enkelvoudig is? Bij 't volk geloof ik van wél; bij de schrijvers geraakt hij allengs-

---

(1) Hier vraag ik toelating om eens terug te keeren tot het artikel van den Eerw. H. A. M. Verstraeten (*Belfort*, I, bl. 222), en te verklaren, dat ik het gevoelen van dien achtbaren schrijver volkomen deel, aangaande het door overvloed van licht duister geworden vers van Vondel.

« Had zich Apollion in zijnen last gekweten ».

Gelijk hij het meent, heb ik het vers altijd verklaard, en ik heb meer dan eens gelachen met de noot door Heremans, naar van Lennep, erbij gevoegd : « Misschien te lezen *naar zijnen lust* ». Diezelfde verklaring heb ik voor ettelijke jaren verdedigd in de Zuidnederlandsche Maatschappij. Immers dit woord *kwijten* beteekent bij Kiliaen en Vercoullie : *vrij maken, ontdoen*, en bij L. ten Kate (*Aenleiding*, II, bl. 318), *ontslaan, los maken*. Weiland zegt, dat het werkwoord thans wederkeerig alleen gebruikt wordt : *zich van zijnen plicht, van zijne belofte kwijten*. Dit neem ik niet aan, en Kiliaen, en ten Kate ook niet; hoogstens kan het wederkeerig zijn in den absoluten zin b. v. *zich wel, zich slecht kwijten*. Zoo dacht Vondel er zeker ook wel over; en van Lennep handelde niet kiesch, waar hij in zijnen uitleg *van* in de plaats van *in* schreef. *Zich in zijnen last kwijten* was bij Vondel : *zich ervan ontslaan, los maken vóór den tijd*, dus terwijl Apollion nog in 't aardsch paradijs was.

Doch wat leg ik uit? Ons volk kent *zich van zijnen plicht kwijten* niet; het kent alleen *zijn plicht kwijten*; en indien het b. v. te lezen krijgt : *die jongeling heeft zich dapper gekweten*, dan zal het zonder moeite verstaan, dat hij *hem goed van affaires getrokken heeft*. Moest ik dus de twee besproken verzen voor het volk omschrijven, dan zou ik Apollion tot Lucifer doen zeggen : « Had ik u met uwen heelen last naar den duivel moeten laten loopen, ik had van zooleven geenen voet meer in den hemel gezet ».

kens in onbruik, b. v. hier : « Daar dit lokaal *van* het slagveld niet *verre verwijderd was*, hadden Happert en zijne manschappen gemakkelijk de kansen van de worsteling kunnen volgen. » — « *Had* Happart » ware de vorm, te meer, daar Happart, als hoofd zijner manschappen, als alleen handelend, alleen verantwoordelijk gedacht wordt. Daarenboven staan de bepalingen *van het slagveld* en *gemakkelijk* niet op hunne plaats. — Dezelfde vorm van 't werkwoord komt voor, I, blz. 68, 248 en elders.

« Lieve, wakkere paadjes..... *beijverden* zich de schalen, bekers, kelken en bokalen, zoodra deze geleidigd *zijn*, met de uitgezochteste Duitsche, Fransche en Spaansche wijnen op nieuws tot over de randen te vullen. » (I, 72).

De twee werkw. *beijverden* en *zijn* moesten in denzelfden tijd staan. Maar of daarom, ruim twee eeuwen geleden, al dat drinkgerei van schalen, bekers, kelken en bokalen te gelijktijd vóór de gasten stond, daar ben ik min zeker van; want als die allen *tot over de randen* gevuld stonden, wat een geplisplas moest dat *zijn* over het hagelwitte tafellinnen, waar de Vlamingen toen reeds fier op waren!

b) Stijl.

Het hooger aangehaald voorbeeld (lieve wakkere paadjes enz.) bewijst reeds, dat de schrijver zijne volzinnen geweldig rekken en wringen kan; onder de menigte staaltjes van dien aard geef ik nog de volgende tot bewijs :

« Wie met de bewoonster der stulp niet geheel onbekend, hem op dit uur, te dier plaats en op dien weg *gezien hadde*, zoude gewis hem voor een ongelukkigen dwaas of een vermetelen boosdoener

gehouden hebben, indien namelijk de schrik, door des ridders roekeloosheid den getuige van zijnen nachtelijken tocht ingeboezemd, dezen denkkraft genoeg *gelaten hadde* om van het gevaarlijke des steps zich rekening te geven. » (I, 9.)

Over zulken volzin is een heel artikel te schrijven, en ik moet kort zijn; de aandachtige lezer zal overigens zelf wel ontdekken, met wat nauwgezetheid dat netwerk geknoopt is. Toch zijn er nog verkeerde mazen. Wanneer in de opvolgende ondergeschikte deelen van eenen volzin de werkwoorden in samengestelde tijden staan, zal men wel doen met het hulpwerkwoord nu eens achter, dan eens vóór het deelwoord of den onbepaalden vorm te plaatsen. Bij het hardop lezen is de verkeerde val in den volzin gemakkelijk te hooren.

« De overige gasten hebben, zonder onderscheid van rang aan de kunstig gewrochte eiken tafel, met fijngeweven linnen bedekt (zie *a*), einde) en met gouden en zilveren of zilververguld (zie n^r 26) vaatwerk en drinkgeraad, beladen, plaats genomen. » (I, 72.)

De overige gasten zitten met hun hulpwerkwoord aan 't eene eind der tafel, en zoover van hun werkwoord, dat zij er zich volstrekt niet kunnen meê bezighouden.

Bij 't ontmoeten van *zilververguld* dacht ik aan Cassandra.

« Het snaartuig, dat hem aan den gordel hangt, en waarvan hij den stemsleutel aan eene zilveren ketting om den hals draagt, toont dat hij een dier vindfers of dichters is, welke vroeger, onder den naam van zeggers, sprookzeggers of sprekers, een

zwerfend leven leidden, doch allengs den adel naar de steden gevolgd zijn. »

En dit alles om te zeggen, dat « hij een laatste minnestreel is »! Gelijk hij hier beschreven staat, zou men denken, dat het er een uit de middeleeuwen is, « die van onder de dooden is opgestaan », en het ambacht van vroolijk Pietje hernomen heeft.

« Het zoude moeilijk zijn eene wijze van menschen te plagen en te kwellen, te pijnigen en te martelen, te dooden en te slachtofferen, te noemen welke onder zijn bewind niet dagelijks werd aangewend. » (I, 274.)

De verschillende middels om iemand op eene gevoelige manier onaangenaam te zijn staan hier op rij, gelijk de strafuigen in *het Steen*. Geen wonder, er is sprake van Duc Dalf! Ik hadde echter *plagen* achter *kwellen* gezet : de gradatie zou er in regelmatigheid bij gewonnen hebben. Doch wanneer men alzoo zes plaagmiddeltjes, voorafgegaan van *te*, heeft zien defileeren, en men ziet dan *te* voor de zevende maal — dan denkt men aan iets vreeslijkers dan « dooden » en dan « slachtofferen »; en als men dan het onschuldige « noemen » in 't oog krijgt, tuurt men ter sluik over zijn boek heen, of ook iemand onze teleurstelling zou bemerkt hebben.

Bewind en *aangewend* hebben te veel gelijkenis om in éénen zin gebruikt te mogen worden.

« En op een geen tegenspraak duldenden toon, die beweest, dat hij zich van zijn stuk zeker waande : « Ik heb uwe hulp noodig, » dus begon hij. »

Geene tegenspraak duldend is nauw verwant aan *trotsch en laatdunkend*, en wie laatdunkend is

laat zich dunken of voorstaan, hij *waant*, dat hij van zijn stuk zeker is; dus is hier een pleonasm — met wanluidendheid. Wanluidendheid in de opvolgende woorden *een* en *geen*; wanluidendheid in de stootende herhaling derzelfde medeklinkers : *tegenspraak duldenden toon die bewees dat*; wanluidendheid in — *den* als bepaling aangewenden en door mij onder n° 23 over den hekel gehaalden *verkorten zin*.

« Ziet gij niet, dat Mathias in eene nog moedeloozer stemming dan wij verkeert? » (I, 101.)

De verkorte zinnen met *dan* of *als* aan eenen comparatief verbonden, komen doorgaans achteraan : *ik versta er niet meer van, dan gij*; en dat is gansch natuurlijk; de tegenstelling of de gelijkheid, door die voegwoorden beteekend, komt veel meer uit, wanneer de verkorte zin op zichzelf staat.

« Toen Mathias, lang voordat het maal was afgeloopen en de kinderen van tafel waren opgestaan, om aan den anderen kant van het vertrek hunne spelen te hernemen, zwijgen bleef... (I, 108.)

Die soort van periodieke stijl is niet gelijkvormig met den aard van het volk; overigens, het onmiddellijk volgen van het gezegde des hoofdzins op het gezegde des bijzins wordt door de beste taalkundigen afgekeurd. — Daarin ligt hier evenwel nog het ergste niet. Ontleed de gedachten en ge zult vinden « dat Mathias zwijgen bleef *lang voordat* het maal was afgeloopen en *lang voordat* de kinderen van de tafel waren opgestaan... » Het alledaagsche maal van zoo 'nen werkman zal, in dien tijd vooral, uit niet meer dan één gerecht bestaan hebben; en 't zijn de kinderen niet, welke in zulk geval de tafel zullen verlaten, lang voordat het maal afge-

loopen is! — De schrijver zal *nadat* gemeend hebben in plaats van *voordat*. — Maar dan is de zin nog kreupel aan het gebrek, dat vele andere plaatsen van dezen schrijver ontsiert : hij wil namelijk te veel in eens zeggen.

« Als door die van geestdrift en trotsche wel-sprekendheid uitgeput, scheen hij weldra zich die als te schamen. » (I, 111.)

De eerste zin is onder n° 23 meê veroordeeld, en schijnt me onvolledig : daar moet, achter *die*, een woord uitgevallen zijn. — *Scheen hij weldra zich die als te schamen* : hoe moet ik dien schieten? *Scheen* en *als* drukken hetzelfde uit; dus zet ik *als* van kant; — ik zet *weldra* bij *schamen*, en ik krijg aldus : *scheen hij zich die weldra te schamen*. 't Zou echter beter zijn *die* door *daarover* te vervangen, en te zeggen : *scheen hij weldra zich daarover te schamen* of *scheen hij zich weldra daarover te schamen*,

« Wat mij het meest spijt, is, dat ik moet beginnen met den voorraad hout en turf af te zeggen, dien ik *mijner* vrouw voor dezen winter beloofd, en reeds bij Klaas Wouters, den houthandelaar, besteld heb » (I, 99).

Zoo spreekt een eenvoudige metselaarsknecht tot zijne gezellen.

« Terwijl zij te zamen harrewarren, droogt de kleine zijne tranen, ziet *eerst hem* grimlachend en daarna grijnzend aan.... » (II, 265).

En zoo zijn er meer volzinnen, waar de bepalingen niet op hunne plaats staan (1).

---

(1) Zulke omzettingen zijn aanhalig, wanneer zij door schrijvers van naam aangewend worden. Zoo heeft Ledeganck er eenige, die sedert hem al meer en meer in zwang komen, als b. v. in de *Ode aan Antwerpen* :

Wil men een staaltje van nauwgezetheid?

De Lange Wapper tuchtigde nu en dans eens eenen dronkaard. Welnu, van deze afzonderlijk doorgenomen kwanten luidt het, II, 254 :

« Oordeelden zij 't raadzaam het op een loopen te zetten, hij (Lange Wapper) liep mede, zoodat *de afstand tusschen hem en hen* altoos dezelfde bleef. »

Wanluidendheid heb ik op meer dan eene plaats al ontmoet; een paar staaltjes nog :

« Het zou ons te verre leiden, indien wij al de de vermommingen.... wilden opsommen, waartoe hij **de** toevlucht nam om straffeloos de strafbaarste daden te plegen » (II, 261).

« Zoo gezegd, zoo gedaan. *Den dag na dien, waarop dit gewichtig besluit genomen werd, werd de processie ingericht* » (II, 259).

« *De waarheid dwingt ons te belijden, dat de laatste der door ons aangehaalde meeningen verreweg de meeste aanhangers telde* » (I, 13).

Te zien, hoe *lang en kloek* zij kampte met den nood....

Toen 'k *vroeger haar* den haat....

en meer andere, welke door jonge en oudere dichters worden nagevolgd, als 't er namelijk op aankomt eenen weerspannigen zin aan eene dwingende maat te klinken, als

Mocht een *gunst ik vragen*...

(JAN ADRIAENSEN, *Dicht en Kunsthalle*, 1890 blz. 433.)

En, juublende boomen,
Wij juichten en joelden;
Want *weder wij voelden*
De zangen bij stroomen
Ontspringen.... »

(F. S. DAEMS, *het Lied der Linden*.)

Wanneer *in 't Noordsche heer hij streed*....

(Vrouwe DAVID, geb. MATH. VAN PEENE, *Hulde aan Z. M. Leopold I*, blz. 7.)

Wat een overvloed van *d'*s en *t'*s! 18 op 34 lettergrepen!

Een voorbeeld van over-overdrijving is zeker wel het volgende :

« Zij wikkelden den vijand in eene dichte wolk pijlen » (I, 49).

Beste rust, vrienden!

c) **Geschiedenis.**

Nog wat geschiedenis om te eindigen; want sommige plaatsen verdienen eene terechtwijzing.

« Korts te voren had Godfried van Bullioen, de held der kruistochten (van den eersten?) in hoedanigheid van hertog van Brabant en markgraaf van Antwerpen, deze gewesten beheerscht » (I, 87)

Ik zal met J. B. DE VADDERE, *Traité de l'origine des ducs et du duché de Brabant, revu par J. PAQUOT*, 1ste deel, blz. 308, doen opmerken, dat Godfried van Bulioen nooit hertog van Brabant geweest is.

Een tweede punt, dat misschien de aandacht der lezers verdient is het volgende. M. SLEECKX schrijft, dat *de Blijden Hoek* te Antwerpen « aldus genoemd wordt, omdat daar oudtijds lichtekooien verbleven ». 't Zou al wonder zijn (zoo dit wezenlijk de oorsprong der benaming ware) dat ons volk, hekelend van aard, geenen gepasteren naam zou gevonden hebben voor dien *verloren hoek*. — Zou deze benaming te Antwerpen niet denzelfden oorsprong hebben als die van *den Blijden-Hoek* of, gelijk men 't uitspreekt, den *Blijen-Hoek* te Hasselt? In eene zijner merkwaardige voordrachten *over het oude Hasselt* heeft mijn hooggeachte vriend, Ridder ADR. DE CORSWAREM, volgens het oude plan der stad Hasselt, bewezen, dat op de plaats *Blijen-Hoek* genaamd het gebouw

stond, waar de *bluen*, en daaronder begrepen alle slag van oorlogs- en verdedigingstuig, in bewaard werden, kortom het *wapenhuis* of *arsenaal*.

« Alle goei dingen zijn drij »; nog één dus :

In zijn tweede deel, blz. 205, zegt M. SLEECKX, dat de genre-schilder Joos van Craesbeeck te Brussel geboren werd. Nu, ten gevolge van een *bewijsstuk*, door mijnen eerw. Vriend P. V. BETS, vroeger Pastoor te Neerlinter, thans Pastoor-Deken te Zout-Leeuw, achter zijne *Geschiedenis der gemeente Oplinter* gevoegd, vergeleken met het *Poortersboek* van Antwerpen, toont M. TH. VAN LERIUS (1), dat Joos van Craesbeeck, Joossone, te Neerlinter uit neerlintersche ouders werd geboren. *Cuique suum!* we hebben wij in Neerlinter al niet te veel, maar « wij houden aan wat wij hebben ».

En voor

« Die na het laatste woord nog graag een laatster hooren (2) », en die mij misschien vragen : « Waar blijft nu het van Lennep-, het Walter-Scott-achtige? schrijf ik af, deel I, blz. 98 :

« Ten ware het O. L. Vrouwe liefde ons met « een nieuw mirakel te begunstigen » voegde hij « er grimlachend bij.

« Hoop het niet, hervatte de eerste spreker, de « schouders ophalende. De mirakelen zijn niet meer « van onzen tijd : er gebeuren tegenwoordig geene « meer. Ik heb hooren zeggen, dat er voor vele, « zeer vele jaren, geen dag konde voorbijgaan, die « niet door eenig schitterend wonder werd geken-

---

(1) *Journal des Beaux-Arts*, 14 April 1869. — Zie ook A. J. Wauters, *La Peinture flamande* Paris, A. Quantin, blz. 290.

(2) C. HUYGENS.

« merkt. Dan die gelukkige dagen zijn lang voorbij.
« Ik herinner mij niet van het minste mirakeltje
« getuige te zijn geweest, dat aan de bemiddeling
« der H. Moeder Gods kon worden toegeschreven.
« De blinden, de lammen, de kreupelen, die tegen-
« woordig voor het beeld van O. L. Vrouw komen
« bidden, keeren terug gelijk zij zijn gekomen, dat
« is blind, lam, kreupel als te voren.... Misschien
« waren de lieden van vroeger braver, deugdamer
« en godvruchtiger dan wij; misschien stonden zij
« meer in gunst bij het mirakeleus beeld, dat vast
« schijnt te hebben besloten ons met geene wonde-
« ren meer te *vereeren*. »

Zoo dachten, zoo spraken ze in de middeleeuwen niet, zoo denken en spreken vele afgedwaalde christenen in onzen tijd. Met den spotlach op de lippen, kramen ze zulken laster uit; met gal in hunne pen vullen ze er hunne schriften mee op; ze zouden in onze herten de liefde tot onze Moeder willen uitdooven, ons aan haar machtige liefde willen doen twijfelen! De ongelukkigigen! Wanen zij hunne getuigenis gewichtiger dan die van zoovele mannen en vrouwen uit alle tijden en van alle standen? — Van St Bernard, die zeide

Gedenk, o Moeder van genade,
Dat niemand ooit een zondaar zag,
Wiens smeekgebeden gij versmaadde!

wil ik niet gewagen, om enkel eenige nederlandsche dichters aan te halen. Zoo zegt Jacob van Maerlant :

« Dese woorden machmen draghen
Toter moeder Gods Marien,
Die den duvel, met siere partien,
Altoes dwinghet en jaghet,
Al eist dat hi die hare laghet. »

En Vondel :

« Reine Maagd, Gij doet mij blaken;
Uw gebed zal mij bewaken
En me vrijen voor Gods troon. »

En W. Swaanenburg :

« Al mijne wensch is niets, als om u altoos te eeren,
En dat Maria's naam mag overal regeeren. »

En Hilda Ram :

« Bracht zij niet hoop en troost op aarde,
Zij, de eenge reine in 't zondig nageslacht? »

En F. S. Daems :

« Dat heil en heil voor elken nood
Slechts uit uw handen worde ontvangen...
En dat alom het peil der Moedergodsvereering
Het peil ook tevens zij der rechtgeloovigheid. »

In afwachting van eene tweede uitgave.

Met de *Zuidnederlandsche Maatschappij van Taalkunde* ben ik van gevoelen, dat de lidwoorden en voorzetsels aan 't begin der familienamen met kleine letter moeten geschreven worden, niet als een teeken van adel, maar als een bewijs van eerbied voor een eeuwenoud gebruik (1).

Ook mogen wij heel goed lijden, dat anderen ons gevoelen niet deelen; — maar waarom geeft de

---

(1) Men leze daarover het art. van Frans de Potter in het *Belfort*, Juli 1891.

Regelingscommissie van het 21ste nederlandsch taal- en letterkundig Congres, hetwelk dit jaar te Gent gehouden wordt, aan al de noordnederlandsche leden de kleine letter en aan al de zuidnederlandsche, met uitzondering van J. I. *de* Beucker en J. A. *van* Droogenbroeck, de groote (1)?

SLOT.

Heb ik nu al de verkeerdheden toegelicht, waartegen men op ons taalgebied struikelt? Ik hoop, dat geen mijner lezers mij dien waan aanwrijven zal; onkruid tiert welig, is moeilijk uit te roeien, ontsnapt zelfs aan de waakzaamste blikken der schranderste hoveniers, om, zoodra hunne zorg vermindert, met ongelooflijke snelheid en levenskracht voort te woekeren en de nuttige gewassen te overschaduw en te versmachten. « Maar wat is onkruid? » hoor ik vragen. « Sommige planten, wier genezende of zelfs voedende krachten eertijds algemeen erkend werden, zijn nu door de slenterachtige onwetendheid tot onkruid gedoemd; andere, vroeger geminacht of totaal onbekend, worden door dezelfde onwetendheid gekweekt en gekoesterd. » — Ik wil natuurlijk niemand beletten uit stroeve netelvezelen linnen zoeken te weven, ofschoon ik daartoe het fijne vlas verkies, noch brood te bakken van eikelen, ofschoon ik overtuigd ben, dat tarwekoeken beter zijn; — maar het netelenkweken en 't eikelenrapen als meer winstgevend aan te zien dan de vlas- of tarweteelt, dat laat mijn eerlijk gemoed mij niet

---

(1) Zie het Programma, bij den Uitgever dezes gedrukt.

toe; — wel echter b. v. den beetenbouw te bevorderen om veel meer suiker op te leveren, dan onze nijvere bijtjes er bijeenbrengen kunnen, vooral sedert hun grondgebied, de heide, van dag tot dag inkrimpt.

Het gaat met de taal gelijk met den landbouw. **Ta** en **ata** (*vader* en *grootvader*) zijn te Hasselt uit den mond des volks schier geheel verdwenen, en behooren er tot de herinneringen van den ouden tijd, gelijk de *meeekrap*. Langs kerk en school, kanaal en spoorweg worden er nieuwe uitdrukkingen en wendingen, gelijk nieuwe moeskruiden en gewassen onder het volk verspreid, — waarvan sommige misschien vroeger nog bekend geweest, maar in onbruik gevallen waren. Hun het burgerrecht weigeren, omdat zij nieuw zijn, waartoe zou dat dienen? Zij zouden het nemen! Verouderde uitdrukkingen in eere houden, alleen omdat zij oud zijn, waartoe zou dat dienen? wie geeft er aan verdorde takken op eenen boom het leven terug?

Waterscheuten echter, rupsennesten en algemeen erkend schadelijk onkruid was 't aan elken herder steeds geoorloofd met zijne schup af te steken of te verdelgen, en daar was men hem zelfs dankbaar voor. — Zou mij dank of ondank te wachten staan, omdat ik, herder op ons letterveld, den goeden herder heb nagevolgd? Hoe 't zij :

Op des nectarbekers grond vindt ge droesem;
Waar ge in Mei een' haagdoorn vindt, geurde bloesem.
Dank- en ondank-harpensnaar wisselt licht :
Wat Critiek mij voorbewaar', 'k deed mijn plicht.

Boekhandel A. SIFFER, Gent.

Biographisch woordenboek der Noord- en Zuidnederlandsche letterkunde, door J. Frederiks en J. Van den Branden,	30,00
De Bo's West-Vlaamsch Idioticon, heruitgegeven door J. Samyn	22,00
De Bo's Kruidwoordenboek, door J. Samyn	4,50
Waasch Idioticon, bewerkt door A. Joos (in bereiding)	15,00
Dichtwerken van Belderdyk, 2 bd. gebonden	15,00
Volledige werken van Th. Van Ryswyck	12,50
Compleete dichtwerken van Da Costa, gebonden	6,00
J. Bal's Verklarend woordenboek (met platen) (ter pers)	4,50
Dr S. Webers Driehznlinden, door Eug. De Lepeleer	4,00
Aya Sophia, gedicht door Dr Schaezman	4,00
Gedichten van Hilda Ram, 1885-1890, met 2 platen (bekroond)	3,50
Isaïas, door Pater Jonckbloet	3,25
Studiën over Vondel, door A. Verstraeten, S. J.	3,00
Gedichten van Frans De Potter	3,00
Gedichten van Alfons Janssens	3,00
Jan Boendaele, zijn leven, zijne werken, door H. Haerynck	3,00
Vonken en Stralen, gedichten door Eugene Van Oye	3,00
Schatten uit de Volkstaal, door A. Joos	2,50
Vondel's werken, geïllustreerd, 24 bd. ieder, geoonden	2,00
Taal- en letterkundige nalatenschap van K. Ternest, J. Broeckaert	2,00
Karel van Mandere, leven en werken, door L. Plettinck	2,00
Dood van Karel de Goede, door P. Plancquaert (bekroond)	2,00
Gemengde gedichten van Dr H. Claeys	2,00
De Kempische harp, gedichten van L. Mercelis	1,75
Kerkhofblommen, door Guido Gezelle	1,50
Vondel's Lucifer, door A. Verstraeten, S. J.	1,50
Id. Altaargeheimenissen, met voorrede naar Mgr Stillemans' werk	1,50
Geschiedenis des Vaderlands, Maria-Theresia, door L. Mathot	2,00
id. Karel VI,	1,50
id. Jozef II (1780-1789)	1,50
Troebele tijd,	1,50
Verhuizen, landgedicht, door Hilda Ram	1,25
Gedichten van Ledeganck	1,25
Vondel's Jozef in Dothan, door A. Verstraeten, S. J.	1,00
Pater Servatius Dirks, door A. Siffer en P. Kerkhofs	1,00
Feestrede aan Fr. De Potter en Dr Claeys, pr., A. Siffer	1,00
Huiselijke godsdienst onzer voorvaderen, door Fr. de Potter	1,00
Raadsels van het Vlaamsche volk, door A. Joos	0,80
Vertelsels van het Vlaamsche volk, 3 reeksen, id., ieder	0,75
Terugkeer tot Vondel, door Dr H. Claeys	0,75
Tot gedachtenis van Mgr Lambrecht, id.	0,75
De K. Vl. Academie, door Dr Nolet de Brauwere	0,75
Opgaande taal- en letterkundige lessen, door A. Joos, 2 d. elk	0,75
Het huwelijk bij de Grieken, door A. Roegiers	0,75
Multatuli, door A. Siffer	0,75
Het Lied der Linden, gedicht door Fr. Servaas Daems	0,75
Prins Boudewijn, rouwgedicht, door P. Danco	0,50
Liefde, huldezang aan Pater Damiaan	0,25
enz. enz. enz.	

DUIKALMANAK VAN DR GUIDO GEZELLE fr. 1,00.

Werken der Koninklijke Vlaamsche Academie.

Verslagen en Mededeelingen der Kon. Vlaamsche Academie

Prijs per jaar fr. 4,00.

HET BELFORT

Prijs per jaar fr. 6,00.

Dietse Maand

201060_045

clae003geme01

Gemengde taal- en letterkundige aanmerkingen